

Akademien för hälsa, vård och välfärd

” MAN KAN JU TÄNKA `TA HAND OM ERA UNGJÄVLAR OCH SKÄRP TILL ER NU”

En intervjustudie om familjebehandlares förställningar om kriminella fäder i
behandlande insatser

ELINA ERIKSSON

EMMA ZANNIN SKOGLUND

Huvudområde: Socialt arbete
Nivå: Grundnivå
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Socionomprogrammet
Kursnamn: Examensarbete inom socialt
arbete
Kurskod: SAA056

Handledare: Anna-Lena Almqvist

Termin: VT-2022

”MAN KAN JU TÄNKA TA HAND OM ERA UNGJÄVLAR OCH SKÄRP TILL ER NU” – En intervjustudie om familjebehandlares föreställningar om kriminella fäder i behandlande insatser

Författare: Elina Eriksson & Emma Zannin Skoglund
Mälardalens universitet
Akademin för hälsa, vård och välfärd
Socionomprogrammet
Examensarbete inom socialt arbete, 15 högskolepoäng
Vårtermin 2022

SAMMANFATTNING

Den här kvalitativa studien syftar till att undersöka familjebehandlares föreställningar gällande fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. Studiens resultat bygger på fem semistrukturerade intervjuer med familjebehandlare verksamma inom en kommun i Mellansverige. Det insamlade materialet har bearbetats utifrån en tematisk analysmetod. Tolkning och analys av resultatet har gjorts utifrån rollteori och hegemonisk maskulinitet. Resultatet visade att kriminalitetens art hos fäderna har betydelse för familjebehandlarnas föreställningar. Samtidigt visar resultatet att barnets bästa alltid går i första hand i familjebehandlande insatser, oberoende av kriminalitetens art. Resultatet visar även att familjebehandlarna tenderar att se fadern i sin roll som förälder och därmed se hans kriminella roll som sekundär. Ändå finns det en tydlig syn hos familjebehandlarna på hur en fader med kriminell bakgrund förväntas vara. Studiens slutsatser är att familjebehandlarna beträder olika roller beroende på situation och att rollen har betydelse. Förväntningar finns på såväl familjebehandlares föreställningar som fäders beteende i de behandlande insatserna. För att få till ett bättre möte behöver familjebehandlarna se komplexiteten i fäderna med kriminell bakgrunds multipla roller.

Nyckelord: familjebehandlare, föreställningar, kriminalitet, kriminella fäder, värderingar

"YOU CAN THINK TAKE CARE OF YOUR YOUNG PEOPLE AND BELTS FOR YOU NOW" -
An interview study on family therapists' views on criminal fathers in treatment interventions

Authors: Elina Eriksson & Emma Zannin Skoglund
Mälardalen University
School of Health, Care and Social Welfare
The Social Work Program
Thesis in Social Work, 15 credits
Spring term 2022

ABSTRACT

This qualitative study aims to examine family therapists' views regarding fathers with a criminal background in treatment interventions. The results of the study are based on five semi-structured interviews with family therapists active in a municipality in central Sweden. The collected material has been processed based on a thematic analysis method. Interpretation and analysis of the result has been made on the basis of role theory and hegemonic masculinity. The results showed that the nature of crime among fathers is important for the views of family therapists. At the same time, the results show that the child's best interests always come first in family treatment interventions, regardless of the nature of the crime. The results also show that family therapists tend to see the father in his role as a parent and thus see his criminal role as secondary. Nevertheless, there is a clear view among family therapists of what a father with a criminal background is expected to be. The study's conclusions are that family therapists take on different roles depending on the situation and that the role is important. There are expectations of both family therapists views and fathers behavior in the treatment interventions. In order to have a better meeting, the family therapists need to see the complexity of the fathers with multiple roles of criminal background.

Keywords: criminal fathers, criminality, family therapists, values, views

FÖRORD

Vi vill rikta ett stort tack till familjebehandlarna som ville ställa upp i vår studie. Deras medverkan har gjort det möjligt för oss att genomföra arbetet. Vi vill även tacka vår handledare Anna-Lena Almqvist som varit ett stöd genom arbetet och motiverat oss när det varit tungt. Vi författare vill även tacka varandra för gott samarbete och kämpande när vi trodde att vi inte skulle klara det.

INNEHÅLL

1	INTRODUKTION	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Uppsatsens disposition	2
1.3	Begreppsförklaringar	2
1.3.1	<i>Kriminell bakgrund</i>	2
1.3.2	<i>Familjebehandlare</i>	2
2	TIDIGARE FORSKNING	4
2.1	Sökprocess	4
2.2	Socialarbetares föreställning om fäder som ska inkluderas i familjebehandling	4
2.3	Kriminalitetens inverkan på såväl barn som fäder	5
2.4	Reflektion	6
3	TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	8
3.1	Rollteori.....	8
3.2	Hegemonisk maskulinitet	9
3.3	Socialkonstruktionism	10
4	METOD.....	12
4.1	Forskningsdesign.....	12
4.2	Tillvägagångssätt	13
4.3	Bearbetning och analys	14
4.4	Uppsatsens trovärdighet	15
4.5	Etiska ställningstaganden	16
5	RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS AV EMPIRI.....	17
5.1	Att inkludera kriminella fäder i behandlande insatser	17
5.2	Behandlarnas föreställningar i relation till kriminalitetens art	19
5.3	Behandlarnas arbete med barnets bästa kontra fädernas vilja.....	21

6	DISKUSSION.....	24
6.1	Att inkludera kriminella fäder i behandlande insatser	24
6.2	Behandlarnas föreställningar i relation till kriminalitetens art	26
6.3	Behandlarnas arbete med barnets bästa kontra föräldrarnas rätt	27
6.4	Metoddiskussion	28
6.5	Slutsats	29

1 INTRODUKTION

Alla människor, oavsett roll eller position i samhället, är på olika sätt med och bidrar till sociala konstruktioner (Payne, 2015). Baserat på normer och värderingar upprätthålls och skapas förväntningar på hur en viss individ ska te sig. Familjebehandlare är därmed inget undantag att existera i de samhälleliga sociala konstruktionerna trots sin yrkesverksamma professionsroll. Även om en professionsroll innebär förväntningar om att familjebehandlaren ska vara objektiv och förhålla sig till verksamhetens riktlinjer och samhällets lagar kan personliga värderingar göra sig synliga. Anledningen till det är att familjebehandlaren inte kommer ifrån det faktum att båda dennes roller, det vill säga den privata rollen och den professionella rollen, båda existerar i den konstruktion som skapas i samhället (Goffman, 2014). I enlighet med 3 kap. 6a§ i Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) framgår att socialnämnden ansvarar för att tillgång ska finnas till öppna insatser för barn, unga och vårdnadshavares behov. Familjebehandlare är en socialarbetare vars primära uppgift är att arbeta familjebehandlande i familjekonstellationer som behöver stöd för att stärka föräldrarna i deras föräldraförmåga. Enligt 6 kap. 1–2§ Föräldrabalken (SFS: 1949:381) har vårdnadshavare skyldighet att tillgodose sitt barn med omvårdnad, trygghet och en god fostran. Specifikt vad dessa olika ansvarsområden innebär kan ur det socialkonstruktionistiska perspektivet avgöras utifrån samhällets sociala regler och förväntningar (Payne, 2015). Det finns olika faktorer som kan försvåra för föräldrar att upprätthålla dessa skyldigheter och förväntningar. En grupp vårdnadshavare som står utanför samhällets sociala regler och förväntningar är fäder som begår brott eller har en kriminell livsstil. Inte sällan kan följderna av fädernas problematik påverka föräldraförmågan som i sin tur påverkar barnet i en negativ riktning (Socialstyrelsen, 2018a; TenEyck m.fl., 2021).

Mödrar anses ofta vara främsta omsorgsperson för barnet även om föräldraansvaret är densamma för både fäder och mödrar. Inte sällan finns det en bild hos familjebehandlare att fäder utgör en större risk än modern baserat på egna föreställningar och tidigare erfarenheter. Hur familjebehandlarna ser på männen utifrån sociala konstruktioner bidrar till att de i mindre utsträckning inkluderar fäderna i behandlande arbete (Grundelova m.fl., 2019). Hos samtliga människor i samhället finns en förhoppning och förväntan om att bli socialt accepterad. Fäder som lever ut en kriminell livsstil eller besitter en kriminell bakgrund kan trots sin roll som kriminell ha en vilja att fungera som förälder. Coley m.fl. (2018) påtalar att fäder är mer benägna att fullfölja en behandlande insats i det fall familjebehandlaren bemöter fadern med en positiv och stärkande attityd. Att undersöka huruvida familjebehandlares syn på fäder med kriminell bakgrund och hur medföljande attityder framställs samt hur det kan påverka behandlingen blir relevant för socialt arbete. I synnerhet när sociala konstruktioner ständigt är pågående och därmed kan tänkas förändras över tid och bidra till förändrade föreställningar hos familjebehandlare.

1.1 Syfte och frågeställning

Studien syftar till att undersöka familjebehandlares föreställningar gällande fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser.

- Vilka hinder och möjligheter finns ur familjebehandlares perspektiv för att inkludera fäder som har en kriminell bakgrund?
- Påverkas familjebehandlarnas föreställning om fäderna beroende av kriminalitetens art? – Om ja, hur?
- Hur resonerar behandlarna utifrån barnets bästa kontra fädernas vilja?

1.2 Uppsatsens disposition

Studien är upplagd enligt följande:

I det inledande avsnittet ges en beskrivning av studiens syfte och frågeställningar samt en del begreppsförklaringar för att skapa en tydlighet genom arbetet. I avsnitt två behandlas tidigare forskning som har ansetts vara relevant. I avsnitt tre kommer ett urval av teorier vilka senare kommer behandlas i analysen. Fjärde avsnittet beskriver val av metod för studien, hur urvalet av intervjupersoner har skett samt tillvägagångssätt i behandling av materialet som inkommit. I avsnitt fem redovisas sedan det insamlade materialet samt så görs en analys. Vidare kommer en diskussion föras i avsnitt sex gällande resultatet som framkommit utifrån studiens syfte och frågeställningar, avsnittet avslutas med en redovisning av studiens slutats.

1.3 Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av begrepp som kommer att upprepas genomgående i arbetet.

1.3.1 Kriminell bakgrund

Nationalencyklopedin (2022) definierar begreppet kriminell enligt följande *“Med uttrycket en kriminell person avses ofta en person som vanemässigt begår brott. Även en handling som är straffbelagd kan benämnas kriminell”*. Kriminalitet kan ses som en reaktion från en individ som känner sig marginaliserad, deprimerad, har en upplevelse av meningslöshet, är arbetslös eller liknande (Parrish, 2012). När vi benämner fäder med kriminell bakgrund i denna uppsats utgår vi ifrån att fadern har begått en handling som är straffbelagd inom närtid, med närtid avses under de senaste två åren. Fadern behöver nödvändigtvis inte avtjänat ett straff för handlingen.

1.3.2 Familjebehandlare

Familjebehandlare är en yrkesverksam person inom socialt arbete som har i uppgift att arbeta behandlande i familjekonstellationer som behöver stöd. Rizzo m.fl. (2019) beskriver hur en familjebehandlare kan arbeta med familjeterapeutiska samtal, bearbetande individuella

samtal, samarbetsamtal, hembaserade insatser och nätverkssamtal. I metodavsnittet kommer vi att benämna familjebehandlare som intervjupersoner.

2 TIDIGARE FORSKNING

I följande avsnitt redovisas tillvägagångssättet för att hitta relevant forskning till det valda ämnet. Den forskning som hittats visade två tydliga teman som har delats upp i; *Socialarbetares föreställningar om fäder som ska inkluderas i familjebehandling*, vilket representerar hur socialarbetare förhåller sig i sitt arbete med kriminella fäder samt *Kriminalitetens inverkan på såväl barn som fäder*, vilket belyser hur kriminaliteten inte bara kan påverka barnen utan även fädernas möjlighet till förändring.

Den tidigare forskningen som hänvisas till i tema två, *kriminalitetens inverkan på såväl barn som fäder*, berör i huvudsak fäder som sitter frihetsberövade och avtjänar ett straff på grund av kriminell handling. Det fanns begränsat med tidigare forskning som var direkt riktad mot behandlande insatser i pågående kriminalitet eller kriminell livsstil. Däremot berör samtlig forskning faders upplevelse, tankar och engagemang i föräldraskapet vilket gör att vi författare ser forskningen relevant i relation till vårt syfte.

2.1 Sökprocess

Databaser som använts för att finna relevanta studier och artiklar i relation till studiens syfte och frågeställningar är Primo samt SocINDEX. Databaserna har funnits tillgå via Mälardalens Universitets bibliotek. Det fanns begränsat antal studier som var direkt relevanta i relation till denna studies undersökningsområde, därför eftersöktes även artiklar i närliggande områden som kunde tänkas vara av relevans. Några av sökorden som användes för att finna relevant forskning var; *social work, attitudes, fathers, involving, prison, criminal fathers, involving fathers*. En del av dessa sökord gav ett stort antal träffar i databaserna, orden sattes därför ihop i diverse konstellationer för att i största mån kunna urskilja artiklar av betydande relevans.

2.2 Socialarbetares föreställning om fäder som ska inkluderas i familjebehandling

De föreställningar som socialarbetare innehar speglas av dennes värderingar och kan byggas upp av tidigare erfarenheter, samhällets strukturer och normer. Grundelova m.fl., (2019) har i sin kvalitativa studie genomfört flertalet djupintervjuer med socialarbetare, fyra observationer samt dokumentgranskning i syfte för att undersöka könsbaserade konstruktioner och hur de påverkar insatser i socialt arbete. Det som framkom i studien var att sociala konstruktioner gällande kön och synen på män som fäder påverkar socialarbetares sätt att inkludera fäderna. De stereotypiska ideal som män och fäder förväntas ha och vara, bidrar till att socialarbetaren riskerar att förbise männens potential som fäder samt i större utsträckning utesluta fäderna. De sociala konstruktionerna bidrog även till att påverka socialarbetare att anta det vara enklare att kommunicera med föräldrar av samma kön som de själva. Då merparten socialarbetare är kvinnliga medfördes därför en påverkan i kontakten med familjen som helhet då socialarbetarna tenderade att i huvudsak kommunicera med modern. Den sociala konstruktionen av kön och föräldrarollen bidrar således till hur socialarbetares syn och attityd gentemot fäder framställs. Saleh (2018)

genomförde en fokusgruppstudie i syfte att undersöka socialarbetares erfarenheter och perspektiv på att arbeta med fäder. Enligt Saleh påverkas fäder av socialarbetares attityd och attityden kan bidra till hur delaktig fadern är under en behandlande insats. Några av de strategier som socialarbetare använder för att få fäder till ett aktivt förändringsarbete, som Saleh lyfter fram i sitt resultat är; ett aktivt lyssnande, respekt, uppmärksammande av deras känslor och agera uppmuntrande. Coalkley m.fl., (2018) har i sin tvärsnittundersökning istället riktat sin studie direkt till fäder och samlat in 56 fäders uppfattning om hur det är att vara involverad i familjehandlande insatser. Fäderna påpekar att socialarbetare som utstrålar positivitet och ger en känsla av tro på fäderna har större inflytande. Viljan till att delta och fullfölja insatser är då större hos fäderna, än om socialarbetare inte hade en positiv och stärkande attityd. Grundelova m.fl., (2019) påtalar att socialarbetare tenderar att se fäder som sekundär omsorgsperson vars huvudsakliga uppgift är att vara inkomstbringande. De beskriver vidare att föreställningen av män som mer oansvariga än kvinnor är vanligt förekommande likväl som män i större utsträckning ses som ett hot utifrån ett vålds perspektiv. Studien visar även att socialarbetare påtalar att konstruktionen av fäder och hur fäderna själv framställer sig, bidrar till hur de i mindre utsträckning inkluderar fäder i aktuella insatser tillhörande socialt arbete. Samtidigt belyser Saleh (2018) i sin studie att socialarbetare är skickliga på att inkludera fäder och att fäder i stor utsträckning är engagerade i insatser. Skramstad och Skivenes (2017) såg i en jämförande vinjettstudie på 53 socialarbetare i såväl Norge som England att socialarbetarna antog att fadern var en risk utan att ha träffat honom och att insatserna föredrogs bedrivs riktat mot mödrarna. Vidare lyfter de i sin studie att då socialarbetare beskrev fäderna utgick de företrädesvis från en diskurs som konstruerade fadern som våldsamt och oansvarig även om socialarbetaren inte har träffat fadern. En förklaring till detta beskrivs vara att socialarbetare ofta upplever att pappor har varit våldsamma mot barnet, försummat dem eller har egen problematik, såsom missbruk eller psykisk ohälsa. Detta går emot Salehs resultat som säger att socialarbetare skulle vara skickliga på involvering av fäder i behandlande insatser.

Waldo m.fl., (2021) har genomfört en empirisk studie gjord i USA för att undersöka om barns betyg i skolan påverkas av fäders engagemang i sina barn, Studien belyser att faderskap har starka rötter i föreställningar om maskulinitet som medför att män upprätthåller snäva sociala roller, som i sin tur begränsar fäder att leva upp till förväntade prestationer som förälder. I en kvalitativ studie gjord med multipel fallstudiedesign utförd av Thomas m.fl., (2021) undersöktes det hur socialarbetares utbildning och attityder påverkade involvering av fäder i terapi. Faktorer som spelar in huruvida fäder inkluderas, utöver socialarbetares egna attityder och värderingar, är hur omgivningen tillåter fäder att delta. Thomas m.fl., belyser även att moderns bristande tro, gällande fadern, inte sällan beskrivs vara en barriär för att låta fadern delta i en insats likväl som faderns egen tro på sin betydelse som förälder skapar svårigheter för socialarbetare att inkludera fäder. Sammantaget visade studien att socialarbetare är medvetna om att fäder i viss mån exkluderas i behandlande insatser är de i förlängningen med och försvårar för fäder att kliva ur sin förväntade sociala roll.

2.3 Kriminalitetens inverkan på såväl barn som fäder

Barnkonventionens artikel 9 gällande att barn inte ska hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja innebär bland annat att barn som inte bor med båda föräldrarna har rätt att träffa båda två regelbundet (SFS 2018:1197). Enligt Socialstyrelsen (2018a) faller föräldrar som

begått en kriminell handling och avtjänar ett fängelsestraff in under Barnkonventionens princip i artikel 9, om det anses vara till barnets bästa. I en studie gjord i USA av Charles m.fl., (2021) så gjordes bivariata och univariata analyser utifrån data som samlats in under tre tillfällen på fäder som satt i fängelse. Det visade sig att fäder som har kontakt med sitt barn under sin första tid av pågående fängelsestraff i större utsträckning är engagerade i föräldraskapet efter avtjänat straff. Muentner och Charles (2020) utförde 38 semistrukturerade intervjuer på föräldrar i USA som antingen suttit i fängelse eller varit partner till en man som suttit i fängelse. Studiens syfte var att undersöka vilka resurser som behövs för att fäder ska kunna komma tillbaka till sin föräldraroll efter avtjänat fängelsestraff. Enligt Muentner och Charles finns olika tillvägagångssätt för att engagera fäder i sin föräldraroll under tiden ett fängelsestraff avtjänas. Framträdande för fäder i fängelse är att det finns en önskan om delaktighet i barnet genom familjeorienterade insatser. Fäderna uttrycker ett behov av att förstärka och bygga på relationen till sina barn genom att få utföra vardagliga sysslor med dem. Ytterligare arbete som Muentner och Charles lyfter som främjande för relationen mellan fäder och deras barn är socioekonomiskt stöd, socialt stöd och självhjälpsprogram. Fäder i fängelse uttrycker en önskan om att få se andra män med sina barn för att således kunna skapa en samhörighet. Genom att se andra män samspela med sina barn menar de på att de får en större trygghet i hur de själva ska agera i sin egen föräldraroll. Vold Hansen (2017) har i en artikel presenterat några av resultaten som kunde ses efter ett program riktat mot dömda fäder i fängelse i Norge. Studiens syfte var att belysa fädernas egna tankar och känslor. Han hänvisar där till tidigare forskning som pekar på att fäderna själva inte sällan varit omhändertagna som barn, haft en fader i fängelse eller på annat sätt saknat en manlig faderlig förebild under uppväxten. Precis som Muentner & Charles uppmärksammat nämner Vold Hansen att en samhörighet kan hjälpa fäderna att upprätthålla ett engagemang i sitt barns liv utanför frihetsberövandet. Vold Hansen beskriver vidare i sin artikel om ett program riktat till dömda fäder där ett tankemönster framkom. Fäder bekymrar sig över sin roll som pappa i relation till den livsstil som kriminell verksamhet innebär, och att dessa strider mot varandra. I en longitudinell studie gjord på 329 fäder och 456 icke-fäder i Nederländerna av Reef och Dirksweger (2020) visade det sig att frihetsberövade män som även innehar rollen som förälder uppvisar ett depressivt beteende i större utsträckning än icke-fäder. Anledningen till det depressiva beteendet var en känsla av otillräcklighet och saknad efter sina barn. Denna depression kunde ses hos såväl fäderna som barnen och ökade risken för att det negativa mönstret med kriminalitet som fadern skapat kunde fortgå i generationer. För ett barn som lever med en frånvarande förälder på grund av kriminella handlingar innebär avsaknaden av föräldern en risk för barnet att själv utveckla en livsstil präglad av kriminella handlingar (Socialstyrelsen, 2018b; TenEyck m.fl., 2021). Fädernas attityder går att förändra och således även fader-barn relationen förbättras. Bristande uppföljningar efter det avtjänade straffet indikerar dock på att attitydförändringar hos fäder inte blir bestående (Vold Hansen, 2017). I TenEycks m.fl. (2021) longitudinella studie betonas vikten av att program, riktade till att fäder inte ska fortsätta brottsligheten dels gynnar så att fadern kan upprätthålla en relation till sitt barn, dels har en inverkan på barnets framtida levnadssätt.

2.4 Reflektion

Tidigare forskning pekar på att socialarbetares attityder är betydelsefulla för involvering av kriminella fäder. Även om socialarbetares attityder har en inverkan på fädernas vilja att delta så

framkommer det i forskningen att det finns fler faktorer som påverkar fäders delaktighet i behandlande insatser. Forskning visar på att mödrar i stor utsträckning ses som främsta omsorgsperson och att det kan få en inverkan på om fäder involveras eller inte. Forskning som inkluderar socialarbetares perspektiv pekar på att socialarbetare möter fäder med kriminell bakgrund eller fäder som har en pågående kriminell livsstil. Kriminaliteten ses som en av flera faktorer till att fäder i större mån exkluderas, men forskningen belyser inte i hur den faktorn kan tas i beaktning för ett bättre inkluderande av fäderna i behandlande insatser. Mycket av forskningen talar om att problematiken kring exkludering av fäder ligger i att fäderna har en problematisk livsstil snarare än att belysa problematiken i socialarbetarnas bristande inkludering av fäderna. Vidare pekar forskningen på att barn ur flertalet aspekter gynnas av att ha en fungerande relation med sin far.

3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I vår studie berör vi socialarbetares föreställningar om hur en annan individ kan tänkas handla eller bete sig. En utgångspunkt blir därmed att utgå från ett perspektiv med grunden i socialkonstruktionism. Vi har en medvetenhet om att synen på kriminalitet och föräldraskap konstrueras utifrån samhällsnormer och de sociala konstruktioner som skapas mellan människor (Alvesson & Sköldberg, 2008). Sociala konstruktioner skapas genom att människor lär sig om samhällets kultur och gör gemensamma tolkningar utifrån detta som sedan bildar gemensamma sociala förväntningar (Payne, 2015). Med sociala konstruktioner som grund har vi valt att utgå ifrån rollteori och hegemonisk maskulinitet. De valda teorierna ses som relevanta i relation till studiens syfte och frågeställning då båda teorierna kan ses ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Utifrån rollteorin kan det ses som att familjebehandlare redan har en förväntan på den roll som fäder bör ha likväl som att fäder har en förväntan på hur de bör bli bemötta av familjebehandlare. Den förväntan som finns hos både fäder och familjebehandlare kan leda till att minska utrymmet för fäder att förändra sig i sin föräldraroll. Den hegemoniska maskuliniteten som utvecklas vidare i avsnittet skapar ytterligare dimensioner av hur fäderna kan se sig själva samt hur de kan ses av socialarbetarna. Den hegemoniska maskuliniteten innebär att en man uppnår ett normideal av manlighet. De kriminella fäderna kan anse sig uppnå den hegemoniska maskuliniteten genom sin syn på manlighet utifrån ett machokulturellt ideal. Dock frångår detta det normidealistiska perspektiv som socialarbetarna bär med sig där kriminalitet inte ses passa in i den hegemoniska maskuliniteten. Socialarbetarnas och de kriminella fädernas skilda syn på den hegemoniska maskuliniteten kan således skapa en förvirring. Det i relation till familjebehandling, vilket är ett kvinnodominerat yrke, skapar en obalans då männen helt plötsligt hamnar under det andra könet i rang. Vi har även valt att i detta avsnitt göra en kortare presentation av begreppet genus för att skapa en djupare förståelse för den hegemoniska maskuliniteten.

3.1 Rollteori

Sociologen Erving Goffmans dramaturgiska rollteori grundar sig i ett socialpsykologiskt perspektiv. Socialpsykologin belyser hur människor samspelar med varandra utifrån föreställningar om stereotyper, åsikter och förväntningar (Carle, 2006). Den visar hur människor får sin identitet i grupper som i sin tur samspelar med andra grupper. Detta kan skapa både stereotyper och stigma vilka i sin tur kan vara svårt för individen att bryta sig loss ifrån (Payne, 2015). Rollteorin är en del av det socialpsykologiska perspektivet som menar att en roll och en identitet skapas i relation till dessa sociala sammanhang (Carle, 2006). Goffman talar om den dramaturgiska rollteorin i vilken han menar att människor spelar den roll som förväntas av dem. Han uttrycker det som att människors samspel är som teater där varje individ har en roll att spela. I teatern kan varje individ själv välja vilka drag hen framhäver eller döljer inom de givna ramar som den sociala situationen tillåter. Ett exempel på en sådan situation är när en klient möter en familjebehandlare. Det blir en pjäs där familjebehandlaren kliver in i sin roll som professionell och klienten kliver in i sin roll som sårbar och hjälpsökande. Således kan det ses att en individs roll kan vara olika beroende på situation och sammanhang (Payne, 2015). I den interaktionen så förväntas en situation, eller föreställning som Goffman kallar det, att ske på ett visst sätt utifrån de förväntade rollerna. I vissa fall kan dock föreställningen förändras när en av individerna inte intar sin

förväntade roll. Detta kan skapa både förvirring och en känsla av falskhet då händelseförloppet inte utspelar sig som förväntat (Goffman, 2014).

Rollteorin menar att alla människor utifrån samhällets förväntningar anpassar sitt beteende för att platsa in i den roll de förväntas ha. Rollens förväntningar kan bero på yttre omständigheter men vissa faktorer är redan tillskrivna såsom kön eller ålder. Rollen blir en slags tillskriven identitet vilken individen inte alltid själv kan styra över. Den kan bära med sig att omgivningen har förutfattade meningar eller förväntningar på hur en individ ska vara. Det är av vikt att ha en medvetenhet kring att den förväntan på att en individ ska ha en specifik roll kan begränsa utrymmet för förändring hos personen (Parrish, 2012).

3.2 Hegemonisk maskulinitet

När det talas om genus så görs det en skillnad på det och kön. Ofta framställs könet som en biologisk funktion, vars uppgift är reproduktion, samt som ett verktyg för att särskilja människor beroende på biologiska och kroppsliga skillnader. Samhället gör en uppdelning av könen där det finns en förväntan om hur det ska vara och identifierar människor som antingen män eller kvinnor. Det förväntas traditionella äktenskap med en av varje kön och andra liknande förväntningar (Connell, 2002). Mattson (2015) beskriver att den biologiska och kroppsliga framställningen av en individ inte alltid stämmer överens med hur en individ känner sig mentalt, vissa upplever sig ha en annan könsidentitet än det faktiska biologiska könet. För att beskriva socialt konstruerade skillnader mellan människor används begreppet genus. Det som skiljer genus från kön är att genus syftar till hur en individ upplever sig själv. Begreppet kan även användas för att beskriva socialt konstruerade skillnader mellan olika biologiska kön. Mattsson menar på att bara för att en individ föds i en mans kropp innebär det inte att han identifierar sig som man, således är upplevelsen mellan mannens kön och genus skilda. Nödvändigtvis är det inte alltid så som Mattson uttrycker, utan det är möjligt för en individ att identifiera sig som sitt biologiska kön men ändå uppleva att de sociala normerna från samhället riktat mot egenskap av könet inte stämmer överens med sin identitet. Den sociala förväntningen på ett kön, det vill säga genus, kan skapa problematik för dem som inte identifierar sig med sitt kroppsliga kön likväl för dem som gör det (Connell, 2002). Ur en feministisk ståndpunkt så blir inte det patriarkala systemet tillräckligt nyanserat genom att bara utgå ifrån könen som man och kvinna. Om vi i stället utgår från genus så blir hierarkin mer nyanserad eftersom det även blir skillnader mellan de biologiska könen, men också mellan olika sociala konstruktioner av vad det innebär att vara man eller kvinna. En straight man står oftast över en homosexuell man i genussystemet likväl som att en vit kvinna står över en mörkhyad kvinna. Rangordningen mellan det som förväntas vara man respektive kvinna blir då mer komplex (Mattsson, 2015). Genus är således beskrivningen av en individs identitet snarare än individens biologiska kön som även inkluderar de samhälleliga strukturerna som bidrar till konstruktionen av genussystemet (Connell, 2002).

Connell (1996) har ytterligare problematiserat genusaspekten när det kommer till män. Att diskutera manlighet är svårt i relation till alla de feministiska utgångspunkter som finns. Kvinnan står naturligt i fokus då hon ses som underordnad i det patriarkala samhälle som vi lever i. Detta gör att fokus delvis kan försvinna från männen och den problematik som kan finnas. Dock skall det inte förglömmas att det även finns en hierarki hos män (Mattsson,

2015). Herz och Johansson (2011) beskriver manlighet som de sociala praktiker som förknippas med män och som män bör upprätthålla för att passera som män. Vidare beskriver de maskuliniteter som ett teoretiskt begrepp för att försöka förklara och förstå den sociala konstruktionen av män och manligheter samt de sociala praktiker som verkar för att upprätthålla dessa konstruktioner. För att skapa ytterligare en dimension av maskuliniteten så beskrivs hegemoni. Den hegemoniska maskuliniteten har utvecklats av R.W Connell som beskriver att en grupp skapas utifrån en kulturell dynamik vilken sedan kämpar för att hålla sin position i samhället (Connell, 1996). Herz och Johansson (2011) menar att den hegemoniska maskuliniteten som Connell utvecklat inte nödvändigtvis speglar en enskild grupp män, utan snarare är ett kulturellt ideal som män kan dra nytta av och eftersträva. Connell delar upp män i en skala på tre delar; hegemoni, underordning och medlöperi. Den hegemoniska maskuliniteten är den dominerande där auktoritära och högt stående män, som företagsledare eller elitidrottsmän, platsar in. De underordnade männen är de som anses inte platsa in i hegemonin av olika skäl. Det kan handla om att de är homosexuella, mörkhyade eller låginkomsttagare. Den sista gruppen män som kallas för medlöpare är den grupp av män som hamnar mellan de två tidigare beskrivna grupperna och som heller inte gör något anspråk på att förändra det patriarkala samhälle som vi lever i (Mattsson, 2015) Genom att se den hegemoniska maskuliniteten som något annat än en position för de enskilda männen är det möjligt att hegemonin förändras över tid. Männen som uppfyller de hegemoniska idealen är nödvändigtvis inte de mäktigaste utav män utan idealet beskrivs vara dominant maskulina ideal som män, likväl som kvinnor, förhåller sig till på olika sätt (Herz & Johansson, 2011). När kriminella fäder ska involveras i behandlande insatser kan det därför tänkas att det blir en dissonans mellan positionen som de har i den hegemoniska maskuliniteten kontra rollen som icke tillräcklig förälder. Connells teori om den hegemoniska maskuliniteten blir därför intressant att sätta i relation till familjehandlande insatser med kriminella fäder. Detta då det skapas en ytterligare dimension av samtliga inblandades tankar kring männens roll utifrån samhällets syn på den ideala mannen. Det går att diskutera vilken position de kriminella männen har. Utifrån Connells teori så går det inte att placera kriminella män under den hegemoniska maskuliniteten då de lever utanför samhällets lagar och regler, det kan snarare påstås att det är en slags machokulturell hierarki. Därav kan familjehandlarna tänkas anse att de kriminella männen inte uppfyller den hegemoniska maskuliniteten. Däremot så kan fädernas egen upplevelse vara att det står över samhället och därmed uppfyller den hegemoniska maskuliniteten. Men det skall heller inte förglömmas att det i de kriminella kretsarna finns en rangordning, så det är inte alla män där som anses uppfylla idealet kring den hegemoniska maskuliniteten.

3.3 Socialkonstruktionism

Hur individer betar sig i olika situationer utgår från sociala konstruktioner. Det är något som skapas i ett samspel mellan människor i olika grupper, constellationer och sammanhang. De olika förväntningarna på konstruktionerna kan således vara olika beroende på sammanhang (Payne, 2015). Sociala konstruktioner kan ses som fördelaktiga då det skapar ett ramverk för hur individer förväntas agera. Samtidigt ska det inte förglömmas att de sociala konstruktionerna kan skapa ett begränsat utrymme för förändring. Ofta så är det invanda mönstret och förväntningarna så djupt rotade så att en förändring kan bli svår att nå. Det är av vikt att ha en förståelse för att de sociala konstruktionerna skapas på alla samhällsliga

nivåer. Vissa beteenden och konstruktioner är därför svårare att förändra än andra (Shalin, 2017). En medvetenhet kring att alla beteenden skapas genom samhällsnormer och de sociala konstruktioner som finns gör att det kan skapas en större förståelse för individen och dennes handlingar (Alvesson & Sköldberg, 2008). I sociala arbeten är det viktigt för den professionella att ha de sociala konstruktionerna i beaktande och våga vara öppen för att en individ kan förändras trots att det finns en förväntan på hur denne ska bete sig (Payne, 2015). Sociala konstruktioner byggs upp av flera olika delar, de grundar sig i såväl normer som etik och värderingar. Därav är det även viktigt inom sociala yrken att ha ett etiskt perspektiv i hur olika sociala konstruktioner kan vara kulturellt betingade. Den sociala konstruktionen behöver således inte så likadan ut hos olika populationer (Blennberger, 2005).

Socialkonstruktionism skulle kunna ses ur två olika perspektiv, den informella och den formella. På en arbetsplats finns det regler och förhållningssätt som personalen bör förhålla sig till. Lagar och regler tillhör de formellt konstruerade reglerna. Men en stor del av den konstruktion som finns är också socialt framtagen och kan ses som informella konstruktioner. Arbetsplatsens grundregler, så som arbetstider och riktlinjer, sätter ett ramverk för de formella konstruktionerna, men de anställda som kommer och går på arbetsplatsen sätter grunden för de informella konstruktionerna. Således kan de informella konstruktionerna vara föränderliga över tid beroende av vilken personal som arbetar på arbetsplatsen. Faktorer som kan spela in i hur konstruktionerna förändras är personalens kön, ålder, etnicitet etcetera (Bryman, 2018). Med den medvetenheten är det viktigt att ta i beaktning att det finns en förväntan på vissa roller utifrån sociala konstruktioner, men det finns också en möjlighet för de sociala konstruktionerna att förändras över tid (Alvesson & Sköldberg, 2008).

4 METOD

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för hur vi har gått tillväga i val av metod, urval, bearbetning av det insamlade materialet, reflektioner kring studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet och slutligen vilka etiska ställningstaganden vi tagit hänsyn till. Studien syftar till att bidra med en fördjupad förståelse kring familjebehandlarnas föreställningar om fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. Vi har antagit en kvalitativ ansats för att komma åt familjebehandlarnas föreställningar där semistrukturerade intervjuer med vinjettinslag har genomförts med fem familjebehandlare. Vi har utgått från samtlig litteratur som var angiven till kursen, inhämtat litteratur via Mälardalens universitets bibliotek och nyttjat böcker från utbildningens tidigare kurser.

4.1 Forskningsdesign

För att utröna vilken metod inom det kvalitativa forskningsområdet som kunde tänkas generera informerande svar på våra frågeställningar tog vi dels hänsyn till hur tillvägagångssättet kunde tänkas upplevas av intervjupersonerna, dels hur vi författare ville genomföra intervjuerna. Från början fanns en idé om att genomföra enbart vinjett som metod, där ett fiktivt fall skulle beskrivas för respondenterna. Efter övervägande beslutade vi om att en semistrukturerad intervju med vinjettinslag skulle generera mest lämpligt material.

En semistrukturerad intervju inom kvalitativ forskning utgår från en intervjuguide där förbestämda frågor finns tillgängliga för att upprätthålla samtalet i det område studien bedrivs. Det innebär nödvändigtvis inte att alla frågor i guiden behöver ställas. Med en förberedd intervjuguide finns det underlag för att intervjuerna genomförs på liknande sätt trots det faktum att det finns flera författare som genomför intervjuerna. Förberedda frågor att vända tillbaka till under intervjuens gång kan även säkerställa någon form av jämförbarhet i intervjuandet när det finns fler författare (Kvale & Brinkmann, 2014). För att nyansera intervjun så valde vi att använda oss av ett vinjettinslag. Vinjett som metod innebär att forskaren arbetar fram ett fiktivt fall och utformar en skriftlig beskrivning av detta som intervjupersonerna sedan får läsa. Vinjetten bidrar till att konkretisera det område som forskaren ämnar att fokusera på i studien. Det är möjligt att använda vinjett inom både kvalitativ och kvantitativ forskning. Det som utmärker vinjetten inom det kvalitativa forskningsområdet är att forskaren sedan ställer frågor kring det fiktiva fallet i stället för att inhämta svar utifrån svarsalternativ (Bryman, 2015).

Genomförandet av intervjuer: Den intervjuguide som vi utformade bestod av sammanlagt 13 frågor. Fem av dessa frågor var så kallade basfrågor för att få ett grepp om vilka intervjupersonerna är och hur länge de varit verksamma inom familjebehandlande arbete. Resterande åtta frågor var semistrukturerade frågor. Vi valde att utforma frågorna på ett öppet sätt för att undvika 'ja' och 'nej' svar och i stället lämna utrymme för familjebehandlaren att uttrycka sin egen uppfattning. Däremot har vi valt att ha enstaka frågor där ett 'ja' eller 'nej' svar är möjligt. Syftet med det var att vi som intervjuare tydligt ville identifiera ståndpunkter hos intervjupersonen för att sedan nyttja det semistrukturerade tillvägagångssättet att ställa följdfrågor kring intervjupersonens 'ja' eller 'nej' svar. I mitten av

de semistrukturerade frågorna hade vi ett vinjettinslag i form av ett citat som intervjupersonerna sedan ombads reflektera kring. Våra sammanslagna tidigare erfarenheter och kunskaper inom behandling och socialtjänst möjliggjorde skapandet av ett trovärdigt citat. Även om citatet var utformat för att i största mån ge intervjupersonerna möjlighet att berätta sina egna tankar så fanns det aspekter som vi var observanta kring. Citatet *"det spelar ingen roll hur länge jag gör rätt, jag kommer ändå aldrig få chansen att vara pappa, jag kommer alltid ses som kriminell i deras ögon"* kan inte till fullo ta hänsyn till intervjupersonernas egen bild av den fiktiva personen som sagt citatet. På så sätt kan svaren komma utifrån egna åsikter gällande etnicitet, kriminalitetens art och andra faktorer, värderingar, normer och principer eftersom det redan finns en förutfattad mening utifrån sociala konstruktioner som är skapade. Bryman (2015) benämner intervjupersonernas egen åsikt som en möjlig risk att inte generera 'riktiga' svar på citatet, medan vi i vår studie inte nödvändigtvis ser det som en risk utifrån att det är föreställningar och således åsikter som undersöks. Efter genomförandet av den första intervjun upptäckte vi att vissa ordval i guiden var svårtolkade. Av den anledningen valde vi att revidera intervjuguiden på tre olika sätt; tillägg av basfråga, begreppsförklaring samt omarbetning av citat. Vi märkte att begreppet kriminella fäder var svårt för intervjupersonen att tolka. Resterande intervjuer genomfördes med en tillagd basfråga där intervjupersonen själv fick beskriva sin tolkning av fäder med kriminell bakgrund. Begreppsförklaringen medförde en samstämmighet genom intervjun som gjorde det lättare för respondenterna att besvara frågorna. Revidering av citatet innebar att ett ord kopplat till missbruk togs bort för att göra citatet mer transparent och således inte leda intervjupersonerna in på specifikt missbruksproblematik utan förhålla sig till en bredare definition av kriminalitet. Samtliga intervjuer genomfördes på intervjupersonernas arbetsplats. En av oss författare ställde frågorna medan den andra antecknade vad som sades, observerade rummet och fångade upp direkta citat. Intervjuerna spelades in med samtycke från intervjupersonerna så att transkribering kunde göras i efterhand för att undvika bortfall av viktig information som inte hann antecknas under intervjuens gång.

4.2 Tillvägagångssätt

Inom kvalitativ metod finns det olika tillvägagångssätt för att göra ett urval av respondenter som kan delta i studien. Vi har valt att använda oss av ett generiskt urval, vilket är en form av målstyrd urvalsprocess för att kunna få ett adekvat svar till vår frågeställning. Det är den specifika gruppen familjebehandlare vi riktat våra frågeställningar till vilket resulterade i valet av urval. Ett sådant urval innebär att målgruppen nås genom att fastställa ett antal kriterier som respondenterna bör uppfylla för att på så sätt kunna få ett adekvat svar till frågeställningen (Bryman, 2015). Vi har tagit hänsyn till våra frågeställningar, att respondenterna ska vara verksamma inom det yrke som berör studiens syfte och ha en erfarenhet av arbete med fäder med kriminell bakgrund.

I urvalsprocessen kontaktade vi enhetschefer för familjebehandlare på socialkontor i olika kommuner i Mellansverige. Kontaktuppgifter till relevant enhetschef fann vi på respektive kommuns hemsida. Vi förmedlade till cheferna en önskan om att de i sin tur skulle vidarebefordra vår förfrågan till sina anställda. Trots återkoppling från cheferna om att förfrågan skickats vidare till familjebehandlare fick vi ingen respons om önskat deltagande från möjliga respondenter. Vi valde då att kontakta yrkesverksamma personer inom närliggande arbetsområden för att fråga om de hade några kontakter inom

familjebehandlingen på sitt kontor. Först efter att en av dessa yrkesverksamma personer kontaktat familjebehandlare genom en direkt förfrågan om att delta fick vi återkoppling från fyra familjebehandlare som kunde tänka sig delta i vår studie. De familjebehandlare som återkopplade till oss efteråt har alla arbetat på en enhet där den ursprungliga förfrågan skickats ut. Den femte respondenten arbetade på ett fristående företag och gav direkt respons att hen gärna ville bidra med sina kunskaper efter att vi skickat förfrågan per mejl.

4.3 Bearbetning och analys

I en kvalitativ undersökning är en av utmaningarna att hantera det insamlade materialet (Bryman, 2015). Studien har genomförts med semistrukturerade intervjuer vilket har resulterat i en stor mängd transkriberat material. Det finns få metoder som är allmänt accepterade när det kommer till analys av kvalitativa studier utifrån ovanstående svårighet. Vi har valt tematisk analys vilket är en av de analysmetoder som innefattas av den allmänna acceptansen, alltså den analysmetod som flest forskare anser vara tillräckligt tillförlitlig och därför accepteras som metod. Den tematiska analysmetoden syftar till att söka efter teman i de olika intervjuer som gjorts för att således kunna hitta likheter och skillnader (Lindgren, 2014). För att hitta dessa olika teman har vi läst materialet noga och varit uppmärksamma på eventuella upprepningar i utsagorna och liknande i det insamlade materialet. Vidare har vi varit uppmärksamma på likheter och skillnader samt språkliga kopplingar där vi kunde se att utsagorna hos de olika intervjupersonerna var liknande vid uppsökning efter teman (Bryman, 2015)

Anledningen till valet av tematisk analys till denna studie är det faktum att vi som författare vill se om det fanns olika teman utifrån de teoretiska utgångspunkter som finns i studien. Vi ville även se hur de olika teman som det insamlade materialet i denna studie gav kan stämma överens eller skilja sig från den tidigare forskning som finns. Genom studien kommer vi anta ett abduktivt förhållningssätt för att kunna studera syftet ur såväl ett empiriskt som teoretiskt perspektiv. Abduktion innebär att arbeta växelvis med det empiriska och teoretiska materialet för att nå en trovärdig slutsats (Alvesson & Skoldberg, 2008). Det insamlade materialet har transkriberats två gånger; första gången direkt under intervjun och sedan kompletterande transkribering av ljudupptagning, inför kodning och tematisering av materialet har samtliga intervju-transkriberingar skrivits ut. I det första steget av reduktion av insamlat material har samtliga transkriberingar analyserat utifrån tre koder; föreställningar, tillvägagångssätt, barnperspektiv. Koderna bestämdes utifrån studiens frågeställningar och synliggjordes med olika färger för att på så sätt få en första överblick av det som är relevant information. I ett andra skede har vi förfinat kodningen genom att bearbeta samtliga utsagor inom respektive kod. Reduktionen av föreställningar kodades ytterligare genom att urskilja vad som var en omedveten och medveten föreställning. En medveten föreställning kan präglas utifrån fördomar medan en omedveten föreställning kan ha konstruerats utifrån sociala sammanhang (Larsson & Sohlberg, 2014). Kodningen av tillvägagångssätt förfinades genom att urskilja på vad som är familjebehandlarens eget tillvägagångssätt och vad som är ett tillvägagångssätt utifrån verksamhetsbeskrivning. Reduktion av kodning har skett i flera steg där kodning av barnperspektivet förfinades ytterligare en gång då majoriteten av information även passade in på övriga två koder. Ur kodningen har vi kunnat hitta koppling och mönster dels i relation till studiens teoretiska utgångspunkt, dels i förhållande till kunskapen från tidigare studier (Lindgren, 2014). De

mönster som vi kunde se bildade tre olika teman; 'att involvera kriminella fäder i behandlande insatser', 'behandlarnas föreställningar i relation till kriminalitetens art' och 'behandlarnas arbete med barnets bästa kontra förälderns rätt'.

4.4 Uppsatsens trovärdighet

Validitet: Syftar till att en studie är riktigt gjord, har en trovärdighet och att det finns en styrka i de yttranden som görs. Med riktigt gjort menas att det finns en giltighet i slutsats och hållbara argument som styrker trovärdigheten (Kvale & Brinkmann, 2014). För att öka trovärdigheten i vår studie har vi valt att vara transparenta med såväl misslyckanden som framgångsrika resultat. Vi har arbetat genomgående med en tydlighet och röd tråd genom arbetet för att läsaren ska ha lätt att följa med. Vi har även varit noggranna med beskrivningen av hur insamling av material har gått till samt hur det har behandlats under processens gång. Genom att göra en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer där vi även valde att tillföra ett vinjettslag så kom vi åt socialarbetares föreställningar och värderingar utan ledande frågor och fick således en trovärdighet och tyngd i svaren.

Reliabilitet: Handlar om huruvida en studie kan reproduceras vid en annan tidpunkt eller inte. Oftast ses detta snarare höra till kvantitativa studier, men det går även att applicera på kvalitativa studier. En kvalitativ studie går ej att reproducera på exakt samma vis då det är flertalet olika faktorer som spelar in som exempelvis miljö, vad intervjupersonen vaknat på för humör, om fler erfarenheter har kommit till intervjupersonen etcetera. Dock kan en kvalitativ studie vara lika tillförlitlig som en kvantitativ studie utifrån studiens kvalitet och transparens i materialet. En av de saker som kan ses öka reliabiliteten är att intervjuguiden följs på samma sätt i samtliga intervjuer samt att det finns en tydlighet i hur materialet har behandlats så att det kan göras om på liknande sätt (Kvale & Brinkmann, 2014). Då vi redan efter första intervjun märkte att vissa av intervjufrågorna var vilseledande så gjordes vissa förändringar (se 4.1). Vi är medvetna om att detta kan påverka reliabiliteten, samtidigt så gjordes ett övervägande där vi ändå ansåg att reliabiliteten skulle öka om nästkommande intervjuer inte skulle vara vilseledande på samma sätt.

Generaliserbarhet: Utgår ifrån om studien går att generalisera över en större grupp människor. Inom kvalitativ forskning ses detta problematiskt då det är svårt att göra en sådan studie på en större population. I en kvantitativ studie så kan en stor del människor delta då det inte är lika tidskrävande när individerna själva ska fylla i ett formulär. Den kvalitativa studien är mer tidskrävande då forskaren själv behöver intervjua varje individ, vilket gör att en mindre population nås. Dock så kan det göras en generalisering på närliggande områden. Statistisk generaliserbarhet går inte att utföra, men kunskapens överförbarhet till andra närliggande områden är ändock av betydelse (Kvale & Brinkmann, 2014). Då vår studie är gjord på ett väldigt lågt antal intervjupersoner så anses generaliserbarheten inte finnas alls.

4.5 Etiska ställningstaganden

I intervjuer brukar dubbel hermeneutik benämnas. Hermeneutiken handlar om hur en individ ser på och beskriver verkligheten genom egna tolkningar. Denna information tas sedan emot av den som intervjuar. Den som utför intervjun ska nu tolka intervjupersonens syn och beskrivning av verkligheten. I vår studie väljer vi att se på en tredje dimension av hermeneutiken, nämligen hur vår tolkning av intervjun återspeglas hos den vi intervjuat. Om de familjehandlare vi intervjuar får en ny syn på sitt arbete så kan de föra det nya synsättet vidare och således kan saker ändras på en samhällelig nivå (Kvale & Brinkmann, 2014). Ur en etisk synpunkt vill vi ta hänsyn till vad studien kan ha för påverkan på samhället och till vilken nytta det skulle kunna vara för att främja familjehandlare i arbetet med kriminella fäder.

Vi har även utgått ifrån Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer; informations-, samtyckes-, konfidentialitets- samt nyttjandekravet. Utifrån informationskravet har vi varit tydliga med studiens syfte, dock formulerades detta för att påverka respondenternas förförståelse inför projektet så lite som möjligt. Gällande samtyckeskravet informerades samtliga respondenter att deltagandet var helt frivilligt och att det var okej att avbryta deltagandet när som helst under studiens gång. För att hålla respondenterna konfidentiella så har ort där studien utförts samt respondenternas namn utelutits (Bryman, 2018). Vi har i stället uppgivit att studien är genomförd i Mellansverige och att respondenterna är familjehandlare. Vidare har vi även valt utifrån ett etiskt ställningstagande att intervjua endast familjehandlare och inte fäder då ämnet kan anses vara av känslig natur (Kvale & Brinkmann, 2014).

5 RESULTATREDOVISNING OCH ANALYS AV EMPIRI

I det här avsnittet kommer resultatet av våra intervjuer att presenteras. Resultaten kommer att delas in i tre teman utifrån vår studies tre frågeställningar därefter följer en analys av respektive tema. De tre temana är uppdelade i *Upplevelsen av att involvera kriminella fäder i behandlande insatser*, *familjebehandlares föreställningar i relation till kriminalitetens art* och *familjebehandlares arbete utifrån barnets bästa kontra faderns vilja*. Respondenterna i vår studie är familjebehandlare inom kommunal verksamhet samt fristående verksamhet som samtliga har erfarenhet av att möta fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. I följande avsnitt kommer vi att övergå från att benämna intervjupersonerna som respondenter till att i stället benämna dem vid sin yrkesroll, familjebehandlare, utifrån att det är deras föreställningar och upplevelse vi vill lyfta fram. Familjebehandlarna som deltagit i studien är mellan 48–64 år och har varit verksamma inom familjebehandlande arbete mellan 8–21 år. Samtliga familjebehandlare har utbildning inom socialt arbete varav tre av dessa fem även har vidareutbildning inom psykoterapi.

5.1 Att inkludera kriminella fäder i behandlande insatser

I intervjuerna framkom det att organisationernas riktlinjer vad gäller behandlande insatser till stor del styr familjebehandlarens sätt att inkludera fäder med kriminell bakgrund i arbetet. Majoriteten av familjebehandlarna hänvisade till att deras verksamhet arbetar utifrån vad barnet behöver. Barnets behov ansågs därmed vara den primära utgångspunkten i familjebehandlingen och förändringsarbetet sker med föräldrarna för att tillgodose barnets behov. Genom att majoriteten av familjebehandlarna utgår från barnets behov i behandlingen kan det ses som att familjebehandlarna i huvudsak ser mannen i sin roll som 'förälder'. Flertalet familjebehandlare uttryckte att de inte gör skillnad på om fadern, som ska vara delaktig i insatsen, har en kriminell bakgrund eller inte när det gäller att inkludera fadern i behandlingsarbetet. En samstämmighet bland familjebehandlarna var vikten av att fadern själv ska ha ett intresse att vilja delta i insatsen utifrån att den är frivillig.

...för det första så jobbar vi inom frivilliga insatser så det krävs att de är närvarande i barnets liv och vill och har en tanke om att de vill göra en förändring... så att de kan få det stöd de behöver... (IP4)

Familjebehandling är en frivillig insats som tillhandahålls enligt 3kap. 6a§ i Socialtjänstlagen (FS 2001:453) vilket IP4 uttrycker i sitt uttalande. Hen menar att det kan vara fördelaktigt med en frivillig insats då det lägger ett större krav på att föräldern själv ska vilja delta och göra ett aktivt förändringsarbete. Familjebehandlaren kan tillhandahålla de verktyg som behövs för att en förändring ska ske men det faktiska arbetet bedrivs av fadern själv.

...Jag tänker generellt att ta emot en behandlande insats för att förändra sin föräldraförmåga är ju inte, det kräver ju en hel del av personerna som ska göra förändringarna. Man måste själv tillstå och önska hur det skulle kunna vara... (IP1)

Familjebehandlarna, IP4 och IP1 ovan, uttrycker båda att de förväntar sig och kräver en del av fädernas egna engagemang för en lyckad insats. Dessa förväntningar som familjebehandlarna uttrycker kan ur det socialkonstruktionistiska perspektivet ses härröra från de normativa förväntningar samhället har på hur en förälder ska vara (Payne, 2015). Familjebehandlarnas utsagor tyder på att de i behandlingsarbetet utgår faderns roll som förälder och inte rollen som kriminell. Utifrån Goffmans (2014) rollteoretiska perspektiv blir det således att mannens primära roll är 'förälder' där hans roll som 'kriminell' blir sekundär. Detta kan göra att mannens andra roller i samhället förbises. Om inte faderns samtliga roller i samhället vägs in så kan det tänkas bli problematiskt att nå en förändring. En av intervjupersonerna särskilde sig från de andra när det gällde att inkludera fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. Den enskilde familjebehandlaren belyste sitt sätt att inkludera fäderna genom att utgå från vikten av att, som hen kallade det, få till ett *möte*. Innebörden som familjebehandlaren försöker förmedla är vikten av att gå in neutral i en situation för att möta föräldern där denne befinner sig.

...I stället för att någonstans så här lägga över ansvaret "när du betar dig så här då blir jag orolig" så, får man nästan berätta vilket beteende som man vill se. Men oftast blir det inga möten för det är ju som ett skyttegravskrig... Å liksom på nåt sätt, jag tror att visa en icke dömande, det kanske låter konstigt, det blir ändå så här... man försöker skapa en arena där man liksom ändå får typ vara den man är men man har ansvar för sina handlingar... (IP2)

Med rollteorin som utgångspunkt kan det ses som att denna familjebehandlare utmanar dels sin egen tillskrivna roll, dels faderns tillskrivna roll som 'förälder' genom att inkludera faderns roll som 'kriminell' för att möta mannen där han är. Problematiken som familjebehandlaren benämner med ett så kallat *skyttegravskrig* förstås genom att de redan skapade förväntningarna på rollen som familjebehandlare kontra kriminella fäder skapar svårigheter att mötas. En del i denna eventuella barriär att kunna mötas kan förklaras utifrån machokulturer där familjebehandlaren och faderns tanke om var han befinner sig i rang kolliderar med varandra. Enligt Connells (1996) teori om hegemoniska maskulinitet så kan männen ha en känsla utifrån det machokulturella kretsar de rört sig i anse sig vara en slags alfa och därför uppfylla den hegemoniska maskuliniteten. Familjebehandlarna däremot som förhåller sig till samhällets lagar och regler kan i stället anse att de kriminella fäderna befinner sig lång ifrån att uppfylla den hegemoniska maskuliniteten. För att undvika *skyttegravskriget* så behöver familjebehandlarna gå in i behandlingen utan fördomar kring fadern. Trots att familjebehandlarna uttryckte att de inte gör skillnad på tillvägagångssättet i sitt arbete när det gäller inkludering av fäder med kriminell bakgrund belyste IP5 en observation på sin arbetsplats.

...Jag kan märka av en jargong på, kollegors uttalande gällande "den där jävla farsan..." överlag på arbetsplatsen, det är en skillnad jämfört mot mamma om hon gjort något, men kanske det beror på kvinnosynen män har och att vi är en kvinnorepresenterad arbetsplats... (IP5)

Tidigare forskning belyser att socialarbetare inte sällan, dels ser fäderna som den sekundära omsorgspersonen som ska vara inkomstbringande, dels även ses som en större risk för familjekonstellationen utifrån egen problematik (Grundelova, 2018; Skramstad & Skivenes, 2017). Möjligt är att IP5s observation av jargonger på arbetsplatsen härrör från den sociala konstruktionen av hur män, och fäder, förväntas vara (Payne, 2015). Det i sin tur kan bidra till att fäderna som innehar två roller försöker bete sig på ett önskvärt sätt utifrån

familjebehandlaren förväntningar på deras roll. IP2 belyste att de kriminella fädernas blottande i relation till rollen som förälder innebar *"en stor stress att hantera när hemligheten kommer ut... en pågående stress när det är såhär, det är ju en dans som är dysfunktionell eller destruktiv"*. Hemligheten som familjebehandlaren syftar till i citatet handlar om att fadern ofta känner en skam när det framkommer att han har ett destruktivt eller kriminellt leverne. Hen pratar om den pågående stressen över att hemligheten har kommit ut och skammen som kommer med det skapar som hen beskriver det en dysfunktionell eller destruktiv dans. Förväntningarna som Grundelova (2018) nämnt om fäder som inkomstbringande person kan möjligtvis vara de samma för både familjebehandlarna och fäderna. Dock kan de möjligen särskiljas på det sätt att mannen ser sin kriminalitet som inkomstbringande vilket inte hör till den accepterade normen. Att inbringa pengar genom kriminell verksamhet kan anses stå utanför samhällets accepterade ramar. Det kan alltså tänkas att IP2s observation av den 'dysfunktionella dansen' grundas i både ekonomiska faktorer, upprätthållande av roller och förväntade beteenden hos fäderna. Dansen kan ses grunda sig i såväl fädernas som familjebehandlarnas förväntningar på vilken roll fadern ska inta. Det kan tänkas att faderns egna förväntningar ihop med familjebehandlarnas förväntningar på hans roll skapar en än större stress och skam hos fadern. Det som framkom hos samtliga familjebehandlare är att inkluderingen av fäderna i behandlande insatser bygger på motivation som kan ta sig olika uttryck. Vikten av att få till ett möte snarare än en barriär uppbyggd av förväntningar och fasta roller har betydelse. Coley m.fl. (2018) lyfter fram att fäder som har kontakt med socialarbetare blir mer motiverade till att fullfölja en insats om socialarbetaren innehar en positiv och stärkande attityd gentemot fadern.

5.2 Behandlarnas föreställningar i relation till kriminalitetens art

Sociala konstruktioner bygger på samhälleliga normer vilka skapar strukturer som de flesta individer följer, i vissa fall försöker grupper av människor att förändra dessa normer. De sociala konstruktionerna kan vara föränderliga över tid beroende på hur de samhälleliga normerna förändras (Payne, 2015). När familjebehandlarna pratar om sina föreställningar och värderingar i relation till arbetet med fäder med kriminell bakgrund går det att utträna ett mönster i deras sätt att reflektera. Samtliga familjebehandlare har en medvetenhet om att deras egna föreställningar och värderingar har en betydelse i arbetet. Familjebehandlarna kan ses ur tre olika rollperspektiv; professionsroll som behandlare, en roll i verksamheten och sin egen personliga roll. Övergripande är att familjebehandlarna till en början håller sig till sin professionsroll genom att särskilja sina egna ståndpunkter från verksamhetens. Flertalet säger uttryckligen att kriminalitetens art inte är av betydelse i mötet.

...Vi gör ingen skillnad på om personen har en kriminell bakgrund... det finns ingen skillnad för att dom är kriminella... Det är inte svårare att nå folk som är kriminella än vad det är att nå folk med annan problematik... (IP3)

Familjebehandlaren försöker i citatet beskriva att faderns bakgrund inte ska vara av betydelse för den behandlande insatsen. Hen försöker aktivt kliva in i sin professionella roll, lägga sina egna föreställningar och värderingar åt sidan och endast följa organisationens

riktlinjer kring likabehandling av samtliga föräldrar oberoende av bakgrund. Andra familjebehandlare lyfte i stället svårigheterna med att vara neutral i mötet med fäderna.

...Ja jag kan tycka att arten har betydelse. Som du nämnde missbruk, vilket är olagligt, men man kan ju också se missbruk som en problematik som har en djupare mening eller betydelse för personen. Sen är man inne i ett djupt missbruk så följer ju alltid andra brott med men för mig är det en skillnad än att jag har en pappa som jag har som jag vet har suttit för misshandel av sina barn och vi ska jobba med dom för att jobba hem barnen. För mig blir det en skillnad, där man verkligen får sätta på sig en jobbkostym när man går in i rummet för man kan ha läst förhörprotokollet från barnen och så sitter man med en förälder som säger att barnet ljugit eller "det bara är ett barn"... (IP4)

Utmärkande är att flera familjebehandlare, precis som IP4, uttrycker också i ett senare skede av intervjun att det är mer problematiskt att arbeta med missbrukande föräldrar och svårare att ha en förståelse för fäder som utsatt sina barn för fysiskt våld. Detta kan ses vara en indikation på att kriminalitetens art har betydelse för familjebehandlarna i deras arbete. IP4 uttrycker dock i ett senare skede sin medvetenhet kring att hen har en pågående konflikt mellan sin privata och professionella yrkesroll. *"Det är nog min, sådär... Ja det är klart vi påverkas av våra egna värderingar, att man kan tänka 'ta hand om era ungjävlar och skärp till er nu' men sen är det ju, så, även mördare är faktiskt en människa någonstans"*. Det skulle kunna tänkas att när familjebehandlaren kliver in i rollen som professionell är det enklare att besvara intervjufrågorna ur ett icke-dömande perspektiv men när vinjett-inslaget i form av ett citat presenteras återspeglas denna konflikten hos familjebehandlarna. Med avsats i det rollteoretiska perspektivet (Goffman, 2014) synliggörs således en konflikt hos familjebehandlarna hur de ska upprätthålla sin roll i mötet och de förväntningar som hör till rollen. Tidigare forskning belyser att socialarbetare kan komma att göra en bedömning av fäderna redan innan ett fysiskt möte skett. Skramstad och Skivenes (2017) lyfter fram att socialarbetarens upplevelse ofta är att fäderna varit våldsamma mot barnet eller har egen problematik vilket kan vara en möjlig förklaring till att en bedömning sker innan det faktiska mötet. Detta mönster återspeglas när IP1 reflekterar över vinjett-inslaget.

...Uttrycker man sig på det sättet så är det inte ens säkert att man är ren, då har man redan gett upp... Det är ju lätt att sätta sig i en offerposition... om man varit ute och cyklat åt något håll och vill göra något annat. Då säger man förhoppningsvis det... citatet lägger ifrån sig ansvaret och säger att det är erat fel, det låter typiskt missbrukare... (IP1)

I stället för att som majoriteten av familjebehandlarna uttrycka en förståelse för den fiktiva faderns citat uttrycker IP1 att fadern ses inta en offerposition. Med ett socialkonstruktivistiskt perspektiv går det att fundera kring om familjebehandlarens förutfattade meningar och stereotypiska antaganden utifrån vilken problematik som fadern kan tänkas ha, vad gäller citatet, bidrar till att upprätthålla förväntningarna på fädernas roll (Alvesson & Sköldberg, 2008). Samtidigt är alla individer i samhället, oberoende av position, med och bidrar till de sociala konstruktionerna och således är det möjligt att fäderna själva "lever upp" till dessa förutfattade meningar och rollbeskrivningar. Familjebehandlarna beskriver sina stereotypiska föreställningar kring vilka attribut som förväntas finnas och jargongen som de kriminella fäderna antas ha.

...Jag kan tänka mig att det är en skäggig tatuerad herre, kanske. Det är kanske fördomar från mig då men det är liksom så...har man levt i den kriminella världen så är ju det ett attribut liksom. Det kan vara lite muskler. det kan vara lite så, alltså så beroende på vem det är liksom... det är ju inte det jag tittar efter, attributen... så egentligen är ju mötet på socialtjänsten, nästan alla är ju redan triggade, alltså på ett eller annat sätt... (IP2)

Den förförståelse som finns hos familjebehandlaren utifrån de sociala konstruktioner som hen har sett gör att det redan finns en förväntan på hur fadern ska se ut. Familjebehandlaren menar att den förförståelsen ofta gör att såväl familjebehandlare som fäder redan är triggade innan mötet har börjat. Förväntningarna som finns kan ses skapa en barriär redan innan mötet. IP3 beskriver ett liknande scenario gällande föreställningar om kriminella fäder. Hen är dock lite mer försiktig i sitt uttalande och väljer i stället att vända på scenariot och menar på att kriminella fäder undviker en 'normal' livsstil.

...Den sista gruppen har ju någon form av, hur ska jag uttrycka, identitet i kriminalitet, och den kan ju vara svår att komma åt ibland att man inte vill leva som en 'Svensson' utan man vill ha fria arbetstider och semester... (IP3)

Återigen syns familjebehandlaren rollkonflikt mellan den personliga och professionella rollen, där den personliga rollen med tillhörande föreställningar träder fram. Tidigare forskning pekar på att fäder med en kriminell livsstil uppger att de har svårt att kliva ur sina tillskrivna sociala roller, som dels grundas i konstruktionen av rollen som kriminell, dels från maskulinitetsnormen (Vold Hansen, 2017). Med en förståelse kring den hegemoniska maskuliniteten kan det tänkas bli en kollision mellan socialarbetarnas syn på fadern och hans egen självbild. Om fadern kan tänkas ha en upplevelse av att stå högt i den hierarkiska skalan så kan det, precis som forskning pekar på, bli problematiskt att finna en samstämmig syn mellan socialarbetaren och fadern (Connell, 1996). Majoriteten av familjebehandlare uttrycker en förståelse för att många fäder med kriminell bakgrund upplevs arbeta i motvind med en misstro riktad mot sig. Däremot framkom skilda tankar kring vad gäller tidsaspekten för när den kriminella fadern inte längre bör dömas utifrån sin bakgrund. Det som även framkom var olika tankar kring brottets karaktär. Vissa brott ansågs inte gå att sona medan andra inte ansågs vara lika allvarliga. Variationen på tidsaspekten hos familjebehandlarna sträckte sig mellan så snart fadern avtjänat straff till flera år efter att brottet begicks.

5.3 Behandlarnas arbete med barnets bästa kontra fädernas vilja

I intervjuerna har det framkommit ett mönster som visade att majoriteten av familjebehandlarna menar på att de utgår från barnets behov i arbetet vad gäller att inkludera fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. Att arbeta utifrån barnets bästa hör till verksamhetens beskrivning och härstammar från Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) samt Föräldrabalken (SFS: 1949:381). Enligt 6. kap 1–2§ Föräldrabalken (SFS 1949:381) så har vårdnadshavare skyldighet att tillgodose barnet med en omvårdnad, trygghet och god fostran. I det fall barnets far har en kriminell bakgrund kan det tänkas att fadern har svårare att upprätthålla de skyldigheter som följer med rollen som vårdnadshavare. Övergripande i intervjuerna har familjebehandlarna dock belyst att fäderna alltid kommer vara barnets förälder oberoende av de handlingar fäder utfört.

...Alla barn har rätt till att känna sin biologiska förälder och skapa en relation...Barn som har pappor som sitter i fängelse, som väljer den typen av liv har rätt till, att vara så bra som möjligt, att barnen har ett bra umgänge eller tid, barnen har rätt till att ha en fin stund även om det bara är en bra timme... (IP4)

I enlighet med Barnkonventionens artikel 9 (SFS 2018:1197) så har alla barn, precis som IP4 uttrycker, rätt till att lära känna sina biologiska föräldrar. Hen belyser vikten av att barn som har föräldrar i fängelse ska få möjlighet att umgås med föräldern även om det bara resulterar i en enda bra timme i månaden. Detta är flera av familjebehandlarna samstämmiga kring och poängterar upprepat hur de aktivt försöker tänka på att arbeta utifrån barnets bästa.

...Men som sagt var, min och mina kollegors grund det är att jobba utifrån barnets bästa i alla lägen. Sen är ju det jätte komplicerat naturligtvis för som barn, man är ju barn oavsett om ens förälder är kriminell eller inte... (IP1)

Familjebehandlarna i vår studie har poängterat att barnets bästa kommer i fokus när arbete med kriminella fäder är aktuellt. Utifrån ett rollteoretiskt perspektiv blir det således att familjebehandlaren professionella roll relaterat till verksamheten står i centrum för barnperspektivfrågan. Den personliga rollen sätts åt sidan och fokus ligger i stället på att förhålla sig till lagar och regler. Till synes sker ingen konflikt mellan familjebehandlaren privata och professionella roll i samhället när barnets perspektiv diskuteras vilket innebär att en mer objektiv syn används av familjebehandlaren när frågan diskuteras. Det går dock, utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, anta att det grundar sig i den förväntan som finns från samhället på att en familjebehandlare ska vara objektiv i sitt arbete (Payne, 2015). Det finns en samstämmighet hos familjebehandlarna när det kommer till att praktisera barnets bästa. Samtliga belyser att föräldrarnas så kallade rätt till sitt barn inte sällan väger tyngre än barnets rätt. Betoning på vikten av att påminnas om vad som kan tänkas vara till barnets bästa lyfts fram och hur det ibland upplevs problematiskt.

...När barnet mår dåligt och reagerar och agerar efter umgänge och man kan inte göra något åt det för det är pappans rätt och pappan kan inte mentalisera och tycker det är trams "jag ska träffa, jag har rätt"... där kan jag tycka det blir knepigt... (IP4)

Konflikten som ses uppstå inom familjebehandlaren i frågan är en jobbig men ofrånkomlig del av hans arbete. Familjebehandlaren vill å ena sidan luta sig mot de lagar och regler som finns, men å andra sidan så ska vissa av lagarna tolkas subjektivt. Vad som är barnets bästa i frågan blir upp till familjebehandlaren att avgöra. Detta är även något som IP1 poängterar under sin intervju.

...Jag tänker att man behöver titta på varje enskilt fall. En familj kan ha fyra barn med samma kriminella förälder men ändå ha helt olika behov. Man kan ju prata med barnet kring vad det behöver beroende på dess ålder... (IP1)

Enligt artikel 9 i barnkonventionen (SFS 2018:1197) ska barn inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja. Det innebär att barnet som inte bor med båda sina föräldrar har rätt att träffa båda två regelbundet. Utifrån vad som framkommit i intervjuerna är det inte

ovanligt att som familjebehandlare arbeta med fäder med en kriminell bakgrund eller en aktiv kriminell livsstil. Socialstyrelsen (2018a) menar att föräldrar som begått en kriminell handling och avtjänar någon form av straff för detta faller under barnkonventionens princip i artikel 9, om det anses vara till barnets bästa att ha kontakt med föräldern, vilket även lyfts fram i citatet ovan. Majoriteten av familjebehandlarna uttrycker att domstolsbeslut gällande umgänge påverkar deras möjlighet och förmåga att arbeta utifrån barnets behov. Familjebehandlarna påtalade att det inte sällan upplevs påfrestande för dem att behöva jobba emot sina personliga åsikter för att följa ett beslut från förvaltningsrätten. Här ses familjebehandlarna vilja använda sin personliga roll för att stärka sitt arbete. Även om den personliga rollen hos familjebehandlarna träder fram återkommer en av dem till dilemmat att upprätthålla professionsrollen.

...Återigen det är där jag vänder på det, du behöver ju visa mig att jag inte behöver vara orolig för om du missbrukar eller inte. För det är klart att det påverkar rätten. För mig påverkar det rätten... Vi får inte hamna i kamp om det för då blir det här skyttegravskriget... Alltså alla är ju här uppe [visar handen mot himlen]. Å socialtjänsten blir däremellan och ska försöka driva barnets fråga. Men det man missar någonstans är ju att man missar möten där...(IP2)

IP2 vänder på tankesättet och menar att arbetet hela tiden bör utgå från mötet. När hen talar om 'skyttegravskriget' så finns det redan en förväntan på vilka roller som kommer finnas i mötet. Rollerna beskrivs finnas på en högre nivå där objektiviteten är i fokus vilket medför att de förväntade rollerna på individnivå förbises. Utifrån att familjebehandlarna i arbetet för barnets bästa väljer att förbise de negativa förväntningarna på fäder med kriminell bakgrund kan fäderns föräldraroll på individnivå ha betydelse. Tidigare forskning belyser att fäder med ett kriminellt förflutet uttryckte ett behov av att bygga relationen till sina barn genom vardagliga sysslor (Muentner & Charles, 2020). Vidare visar tidigare forskning att risken för framtida kriminalitet hos barnet i vuxen ålder minskar när barns umgänge med sin kriminella far främjas (TenEyck m.fl., 2021). Hamnar man i kampen som IP2 beskriver kan fädernas önskan i att skapa relation till sitt barn förbises.

6 DISKUSSION

I detta avsnitt ges en sammanfattning av våra resultat utifrån empirins tre teman i relation till studiens syfte. Kapitlet avslutas med en diskussion kring den valda metoden.

6.1 Att inkludera kriminella fäder i behandlande insatser

Studiens första frågeställning lyder enligt följande; *Vilka hinder och möjligheter finns ur familjebehandlares perspektiv för att inkludera fäder som har en kriminell bakgrund?* Genom tematisering av det empiriska materialet har vi funnit relevanta svar till frågeställningen. Familjebehandlarna uttrycker upprepat att de arbetar i huvudsak utifrån barnets behov när det gäller behandlande insatser. Således är de noggranna med att männen bemöts ur sin roll som fäder snarare än kriminella. Att fäderna bemöts, och förväntas agera, utifrån sin roll som förälder, utgör ett hinder för familjebehandlarna att fånga upp hela komplexiteten av faderns livssituation. När rollen som kriminell blir sekundär försvinner möjligheten att bemöta fadern där han befinner sig, vilket en av familjebehandlarna även lyfte fram som ett hinder i möten. Utifrån det rollteoretiska perspektivet (Goffman, 2014) kan det ses ges en möjlighet till bättre inkludering av fäderna med kriminell bakgrund om familjebehandlarna ser komplexiteten av faderns olika roller. Med den begränsade syn som familjebehandlarna menar att de arbetar utifrån så finns det heller inte mycket utrymme för honom att visa en annan sida av sig själv.

Ytterligare resultat som kan kopplas till vår frågeställning och kan ses som både ett hinder och en möjlighet är faderns egen vilja till förändring. Det fanns en slags underliggande förväntan hos familjebehandlarna att faderns vilja till förändring är avgörande för om inkludering i behandlingen är möjlig. Flertalet av familjebehandlarna uttrycker i sina intervjuer vad som krävs av fäderna. Samtliga uttalar att familjebehandling är en frivillig insats i enlighet med socialtjänstlagen (SFS: 2001:458) och att det måste ligga i faderns intresse att vilja delta och göra en förändring. Utifrån de förväntningar som grundas i sociala konstruktioner kan fäderna ha svårt att träda ur det förväntade beteendet i sin roll (Alvesson & Sköldberg, 2008). Likväl som förväntningarna från familjebehandlarna kan ses som ett hinder i det fall fäderna inte tydligt uttrycker en önskan om förändring, kan faders vilja ses som en möjlighet till ett lyckat behandlingsarbete.

Tidigare forskning som berör inkludering av fäder i behandlande insatser inom socialtjänsten presenterar att socialarbetares attityder spelar in. Likväl presenterar fler av studierna olika teman som socialarbetarna lyfter fram som möjliga påverkansfaktorer till hur väl fäderna kan göras aktiva i arbetet (Coakley m.fl., 2018; Saleh, 2012). Det resultat vi kan utröna från vår studie gällande inkluderingen i behandlande insatser av fäder med kriminell bakgrund är samstämmig med tidigare forskning. Genomgående för familjebehandlarna en pendlade dialog med sig själva huruvida olika påverkansfaktorer bidrar. I analys av detta mönster har vi kunnat koppla familjebehandlarnas inställning till ett socialkonstruktivistiskt perspektiv (Alvesson & Sköldberg, 2008) då det kan ses som att det är svårt för familjebehandlarna att förbise den förväntade konstruktionen av fadern. Det finns en förväntan från familjebehandlarna att fäderna kommer bete sig på ett visst sätt utifrån hur de antar att en kriminell individ är. Ändå så påtalar de upprepat att det endast är deras roll som far som de utvärderar vilket bli motsägelsefullt. De olika påverkansfaktorerna samspekar med varandra i

hur väl inkluderingen av fäder med kriminell bakgrund utspelar sig. Den jargong som flertalet av familjebehandlarna påtalar finns på arbetsplatsen gällande vilken förväntad roll som mödrar kontra fäder bör inta ses också ligga till grund för det behandlande arbetet. Tidigare forskning pekar även den på att familjebehandlarnas upplevelse gällande jargongen är rättfärdigad. Trots att Sverige arbetar för att ha ett jämnt fördelat föräldraskap så anses modern fortfarande vara främste omsorgsgivare (Grundelova m.fl., 2019).

En möjlig påverkansfaktor som två av familjebehandlarna nämnt är upplevelsen av att fäder skulle ha svårare att anförtro sig till en kvinnlig socialsekreterare. I den tidigare forskningen vi ansett vara relevant inför vår studie är detta inte en återkommande reflektion från socialarbetare. Intressant i vår studie är att de två familjebehandlare som nämnt detta själva identifierar sig som män. De manliga familjebehandlarna menade på att de ofta får till ett annorlunda möte med fäder än vad deras kvinnliga kollegor får, i synnerhet möten som inkluderar fäder med kriminell bakgrund. Den krock som tidigare nämnts gällande vart i genusordningen som fäderna befinner sig och om de uppfyller den hegemoniska maskuliniteten, beroende på vilken roll som tillskrivs dem, kan vara en av anledningarna till upplevelsen av att manliga behandlare har lättare att möta fäderna (Connell, 1996). Dock uppfyller inte alla fäder den hegemoniska maskuliniteten, vissa har bara drag av den eller tillhör den inte alls. Det kan även vara så att de manliga behandlarna har drag av den hegemoniska maskuliniteten vilket kan vara en faktor till att de lättare kan bemöta fäderna. Ett intressant angreppssätt inför framtida studier är att studera inkluderingen av fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser utifrån kön på familjebehandlare. Möjligt är att det kan framkomma skillnader eller likheter som förbättrar insatsernas effekt vilket gör att ämnet är något som kan studeras vidare i fördjupande syfte i framtida forskning.

Ett begrepp som fastnade hos oss författare var 'den dysfunktionella dansen' som IP2 talade om. Hen menade att det är fadern som upprätthåller en dysfunktionell dans utifrån sina roller och sin livsstil. Begreppet har skapat en bredare förståelse för oss författare om hur inre konflikter kan förstås. Den dysfunktionella dansen kan kopplas till såväl rollteorin som socialkonstruktivismen och hegemonisk maskulinitet. Om det ses utifrån ett rollteoretiskt perspektiv där familjebehandlarna ska möta fäderna, och med en förförståelse i tidigare forskning och det som framkommit i vår egen studie, kan familjebehandlarens benämning av den 'dysfunktionella dansen' förstås. Begreppet belyser hur fäderna utifrån sina roller upprätthåller ett destruktivt leverne. Samtidigt som fadern ska försöka leva upp till förväntningarna som familjebehandlarna tillskriver fadern utifrån hans föräldraroll, vill fadern själv utifrån sin roll som kriminell upprätthålla den förväntade rollen han har på sig själv. I kombination med detta ska den kriminella fadern även relatera till sin roll som förälder och försöka utifrån dessa roller tillskriva sig en samlad identitet i sin individuella roll. Likväl som den dysfunktionella dansen kan spegla fädernas sätt att leva i sociala konstruktioner kan begreppet även användas i relation till praktiken i familjebehandlande insatser. Där kan samspelet tänkas bli som en dysfunktionell dans utifrån de flertalet faktorer som kan komma att påverka effekten av behandlingsarbetet. Med andra ord påverkar såväl familjebehandlarens roll i sin profession, verksamhetens förhållningssätt, behandlarens egna föreställningar och förutfattade meningar kopplat till deras personliga roll, fädernas roll som fäder och kriminell samt lagstadgade faktorer såsom domstolsbeslut och socialtjänstlagen. Med det empiriska materialet som insamlats genom intervjuer kan vi se att vår frågeställning har bidragit med kunskap.

6.2 Behandlarnas föreställningar i relation till kriminalitetens art

Studiens andra frågeställning lyder enligt följande; *Påverkas familjebehandlarnas föreställning om fäderna beroende av kriminalitetens art? - Om ja, hur?* Genom tematisering av det empiriska materialet har vi funnit relevanta svar till frågeställningen. Ett av de mest framträdande resultaten är att samtliga familjebehandlare uttrycker en medvetenhet kring att deras föreställningar är närvarande. Dock väljer de att tydligt understryka flertalet gånger att de inte agerar utifrån de egna föreställningarna. Familjebehandlarnas egna föreställningar i de behandlande insatserna med kriminella fäder, visade sig vara föränderliga beroende på hur frågorna i intervjun vinklades. I vissa fall så var svaret adekvat i relation till förväntan kring deras yrkesroll men i andra svar så kom deras privata, mer frustrerade, åsikter fram. I relation till Goffmans (2014) rollteori kan det ses att en inre konflikt inte enbart pågår hos fäderna utan även för familjebehandlarna. Samtalet pendlar mellan deras professionella yrkesroll och privata roll med tillhörande värderingar. Utifrån förväntningar på yrkesrollen så finns en förväntan på att familjebehandlarna ska inta en neutral och icke-dömande position i behandlande insatser. Som flertalet av familjebehandlarna uttryckte spelar det ingen roll vilken bakgrund fadern de möter har. Ändock uttryckte de under intervjuernas gång deras egna åsikter och föreställningar. Det ses tydligt att det blir en balansgång mellan den förväntade rollen som åligger familjebehandlaren i sin yrkesprofessionalitet i relation till den privata rollen. Det faktum att den privata rollen med medföljande föreställningar har betydelse blev som tydligast när vinjett-citatet presenterades. Tidigare forskning indikerar att socialarbetare har en förmåga att utifrån sina egna värderingar och föreställningar om fäder skapa sig en uppfattning om fadern redan innan ett fysiskt möte skett (Skramstad & Skivenes, 2017). Detta blir tydligt även i vår studie då det i vinjett-inslaget presenteras en fiktiv faders tankar om bemötandet i behandlande insatser. När citatet uppgavs framträdde en del av familjebehandlarens egna åsikter och föreställningar om fadern ytterligare. Coakley m.fl. (2018) nämner att faders engagemang och vilja till förändring stärks av att de blir bemötta med en positiv attityd hos socialarbetare. I relation till de åsikter och föreställningar som vinjett-inslaget frambringade hos familjebehandlarna i vår studie skulle deras reaktion kunna tänkas antyda till en negativ riktning i förändringsarbetet hos fäder med kriminell bakgrund. Detta kan ses intressant att undersöka vidare om detta stämmer i framtida studier.

Följdfrågan till vår andra frågeställning syftar till att tydliggöra om familjebehandlarens föreställningar påverkas av kriminalitetens art och i sådant fall hur det framträder. Det resultat som kunnat urskiljas är att kriminalitetens art har en betydelse trots att samtliga inledningsvis nekade till att det skulle vara av vikt. Vändningen i familjebehandlarnas åsikter kom när vinjettinslaget presenterades. Missbrukare sågs som mindre benägna att kunna göra ett förändringsarbete men det fanns ändå en förståelse för att missbruk var en sjukdom och att kriminella handlingar var en förlängning av missbruket. Hos män som utövat våld mot sin partner och/eller sina barn uttalades det en negativ inställning och en lägre förståelse. Genom ett helikopterperspektiv på intervjun och det empiriska materialet, utifrån förförståelsen av hur sociala konstruktioner och förväntningar skapas, blev familjebehandlaren skifte i sin roll tydlig. Beroende på familjebehandlarens föreställningar om fäder så pendlade dem mellan sin personliga och professionella roll (Alvesson & Sköldberg 2008; Goffman, 2014). När det kom till gruppen missbrukande fäder så hade familjebehandlarna väldigt olika åsikter kring hur länge mannen måste vara ren för att bli betrodd. Någon menade att den stämpeln kommer finnas med livet ut medan en annan menade att det tar ca 6–7 månader. Det framkom även hos flertalet av intervjupersonerna att

oavsett hur länge en man har skött sig så kommer det aldrig gå att återskapa förtroendet fullt ut, det kommer alltid att finnas en misstänksamhet med i bilden. Tidigare forskning belyser att fäder med en kriminell livsstil eller ett kriminellt förflutet upplever sig ha svårt att kliva ur sin tillskrivna sociala roll (Muentner & Charles, 2020). Vi såg det intressant att sätta resultatet av tidigare studier i relation till resultatet i vår studie i kontrast till längden på en behandlande insats. En familjebehandling förväntas ta 6–7 månader vilket innebär att det då kan finnas en misstro under hela behandlingens tid vilken skulle kunna ses som kontraproduktivt. Inte att förglömma när vi talar om att ställa empirin i kontrast till det praktiska arbetet är att vi i vår studie utgått från forskning som rör fäder i fängelse vilket inte riktigt berör vår målgrupp. Muentner och Charles (2020) lyfter fram i sin studie att det saknas forskning kring arbetet med kriminella fäder efter avtjänat fängelsestraff vilket är samstämmigt med vår reflektion kring att vidare forskning behövs inom området.

6.3 Behandlarnas arbete med barnets bästa kontra föräldrarnas rätt

Studiens tredje frågeställning lyder enligt följande; *Hur resonerar behandlarna utifrån barnets bästa kontra fädernas vilja?* Genom tematisering av det empiriska materialet har vi funnit ett relevant svar till frågeställningen. Det resultat som framkommit är att familjebehandlarna tydligt framfört att de arbetar för barnets bästa. I de tidigare temana så har det funnits en tydlig förvirring i vilken roll som familjebehandlarna och fäderna ses ha i insatsen. När frågan kring barnet och barnets behov ställdes framkom det dock att samtliga familjebehandlare är samstämmiga i den mening att de försöker vara objektiva och inte utgå från sina egna personliga åsikter. De visar en tydlig medvetenhet i att skilja på sin personliga roll och den professionella rollen där de följer de lagar och regler som finns att förhålla sig till gällande barnets bästa. Stopp och skydd benämns gå i första hand när det kommer till farliga situationer. När familjebehandlarna uttalat detta fanns en svårighet i att utrona om det är familjebehandlarnas egna normer och värderingar som speglar deras uttalanden eller om det är deras professionella yrkesroll. Dock kan såväl de privata som professionella värderingarna gå hand i hand i denna fråga, vilket det kan tänkas göra hos merparten av individer som arbetar med socialt arbete. Således ses det inte relevant att särskilja på vad som är en privat kontra professionell åsikt i frågan. Utifrån såväl Barnkonventionen (SFS 2018:1197) som Föräldrabalken (SFS 1949:381) så framgår det tydligt vilka krav som ställs på både samhället och föräldrar. Samtidigt ska det inte förglömmas att familjebehandlarna, trots sina professionella uttalanden, tidigare har uttryckt sina personliga värderingar emellanåt. Således kan det tänkas att det finns en samstämmighet i den professionella och privata rollen hos dem när det kommer till arbetet med barnets bästa.

Ytterligare resultat som framkommit är att det finns en viss problematik att i praktiken uppnå barnets bästa i arbetet. Dels ska hänsyn till faderns vilja tas vilken ofta kan vara stark och drivande, likväl som att det dels finns lagar och förordningar att förhålla sig till. Flertalet av familjebehandlarna lyfter fram domstolsbeslut som en svårighet att uppnå barnets bästa i det fall familjebehandlaren kan se att barnet inte får en positiv utveckling av umgänge med den kriminella fadern. Här ses den individuella rollen hos familjebehandlaren och tillhörande värderingar vilja tas i uttryck och vara av betydelse för att stärka barnets bästa. Det som samtliga familjebehandlare belyser är att alla barn har rätt till sina biologiska föräldrar, vilket Barnkonventionens artikel 9 (SFS 2018:1197) styrker. Således ses en konflikt

pågå i behandlarna hur barnets bästa kan uppnås. Resultaten som framkommit utgår endast från frågeställningen *"Hur tänker du i arbetet gällande barnets bästa kontra faderns rättigheter när det finns en kriminell bakgrund?"* (se bilaga 2) i intervjuguiden vilket gör att möjliga ytterligare dimensioner av barnets bästa inte fångats upp. Med fler nyanserade frågor kan det tänkas att utfallet hade blivit annorlunda. Trots detta anses resultaten spegla familjebehandlarnas resonemang till att arbeta utifrån barnets bästa kontra fäderns vilja.

6.4 Metoddiskussion

Studien har genomförts med semistrukturerade intervjuer tillsammans med ett vinjettslag i form av ett fiktivt citat, som ska spegla tankar hos en fader med kriminell bakgrund. Valet av metod har ansetts vara gynnsam för att bistå som grund för vår analys. Att använda semistrukturerade intervjuer som metod grundar sig till viss del i att det är den vanligast förekommande metoden inom kvalitativa studier, samt att det fanns en trygghet i oss författare med att det är en erkänd metod. Vi är medvetna om att andra metoder skulle kunna ge ett annorlunda resultat. Det fanns dock en trygghet i valet av metod då den kvalitativa studien skapar utrymme för en mer nyanserad bild av individers upplevelser eftersom följdfrågor kan ställas och svaren kan utvecklas. Intervjufrågorna har till viss del reviderats och varit flexibla under studiens gång. Detta ses fördelaktigt då det är en kvalitativ studie som utförts. däremot har intervjuguiden tillsammans med metodvalet ansetts vara utformad för att ge relevanta svar till våra frågeställningar. Fördelaktigt hade varit om en testintervju gjorts innan de riktiga intervjuerna så att de större revideringar som gjordes av intervjuguiden inte hade skett efter studien påbörjats. En kvalitativ studie genomförs med flexibilitet och formbarhet utefter vad för svar som framkommer under intervjuens gång vilket vi följt och således fått fram svar på de frågor vi velat ha svar på. Förförståelsen har inhämtats genom tidigare forskning som ansetts vara av relevans samt erfarenheter från vår verksamhetsförslagda utbildning. Den tidigare forskningen har till viss del berört områden utanför vår egen målgrupp men har ansetts vara relevant för att få en bild av området i sin helhet.

Målgruppen familjebehandlare anses vara rätt målgrupp utifrån att syftet med studien har varit att undersöka familjebehandlarnas föreställningar gällande fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. Samtliga intervjuer genomfördes på respektive familjebehandlarnas arbetsplats tillsammans med oss båda författare. Att numera kunna genomföra intervjuer på plats när pandemin inte längre sätter begränsningar i möten anses ha varit värdefullt. Genom att intervjuerna genomfördes i ett fysiskt möte har vi kunnat ha ett mer flytande samtal med familjebehandlaren samtidigt som vi kunnat observera outtalade uttryck och gestikulationer. Det har även ökat utrymmet för att kunna flika in med fördjupande och utvecklande frågor. När utökande frågor har ställts så har det påverkat studien positivt då det bidragit till att familjebehandlarna kunnat utveckla sina svar och därmed tillfört mer empiriskt material till studien. Att ha genomfört intervjuerna på plats har varit värdefullt för att fånga upp helheten och få en djupare förståelse för den insamlade empirin (Kvale & Brinkmann, 2014). Det empiriska materialet som inhämtas från intervjuerna har sedan analyserats utifrån en tematisk analys. Tillvägagångssättet att analysera materialet har ansetts gynnsamt utifrån att vi kunnat tyda likheter och skillnader i familjebehandlarnas föreställningar. Vi är medvetna om att materialet kan tolkas annorlunda

om någon annan analyserade det, men då vi är två författare till arbetet så ses det ändå väl genomarbetat (Alvesson & Sköldberg, 2008).

Under studiens gång har det stundtals varit en utmaning att förhålla sig objektivt och se studien utifrån under analysen av det insamlade materialet. En möjlig förklaring till detta kan vara vår förförståelse från dels våra nuvarande arbetsplatser som är inom socialt arbete och som berör liknande problemområden, dels vår utförda verksamhetsförlagda utbildning som även den berörde likvärdiga problemområden. För att i största mån undvika att bli partiska i studien har vi lutat oss mot tidigare forskning och analyserat materialet utifrån valda teorier. De valda teorierna för arbetet, rollteori, hegemonisk maskulinitet och socialkonstruktionism har skapat en fördjupad förståelse för de svar som vi fått. I kombination med genusperspektivet som vi valt att lätt beröra, så har vi upplevt att de teoretiska ansatserna hjälpt oss att analysera materialet som samlats in från intervjuerna. Rollteorin hjälpte oss att skapa en förståelse för hur de olika rollerna kan te sig och förstås utifrån olika vinklar. Det blir flerdimensionellt när en man ska ses som både far och kriminell likväl som när en familjebehandlare ska ses utifrån både sin privata och yrkesverksamma roll. Då vi valt att endast utgå från genus i studien och bortsett från andra intersektionella perspektiv och begrepp så som etnicitet, ålder etcetera kan det tänkas att vi tappat en viktig del i att förstå familjehandlarnas föreställningar och komplexiteten i att arbeta med fäder med kriminell bakgrund. Eftersom kön inte studeras men ändå presenteras i form av att studien riktats till upplevelsen av fäder har vi fått en fördjupad förståelse genom den hegemoniska maskuliniteten. Det blir en förvirring hos såväl familjehandlarna som fäderna kring vilken positionering i rang de har. Som tidigare nämnts kan fäderna uppleva sig uppfylla den hegemoniska maskuliniteten. Men sett ur ett samhälleligt accepterat perspektiv så har troligtvis inte familjehandlarna en samstämmig syn i detta. Det kan därför bli en förvirring i mötet gällande vem som har den högst stående maktpositioneringen.

Utifrån det faktum att vi hade svårt att finna möjliga intervjupersoner till vår intervju kan det tänkas att tillvägagångssättet vad gäller urval har påverkat resultatet. Utifrån ett etiskt förhållningssätt kan det ses något problematiskt att vi kontaktat en bekant inom närliggande verksamhetsområde som i sin tur tog kontakt med de personer som sedan kom att bli våra intervjupersoner. Ett fåtal av dessa intervjupersoner har en någorlunda nära koppling till författarna utifrån den relation som delas med vår så kallade hjälpkontakt. Detta kan ha påverkat dessa intervjupersoners svar och därmed tillförlitligheten. En ytterligare etisk aspekt som vi valt att ta hänsyn till var valet av intervjupersoner. Till en början fanns ett intresse av att intervjua även fäder för att få ytterligare bredd i resultatet, men då studiens syfte kan anses vara av känslig natur så valde vi att endast intervjua familjehandlarnas syn på problemområdet.

6.5 Slutsats

Studiens syfte har varit att undersöka familjehandlarnas föreställningar gällande inkludering av fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. Resultaten som framkommit har setts överensstämma med tidigare forskning som berör liknande områden. Till viss del framkom nya aspekter att se på hur familjehandlarna inkluderar fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser såsom att 'vara i mötet' betonas som viktigt snarare än förväntningar. Resultaten belyser även hur familjehandlarnas föreställningar

kan komma att påverka mötet med fäderna då det kan tänkas begränsa utrymmet för en förändring hos fadern. En slutsats av studiens resultat relaterad till tidigare forskning och teorier är att de roller som såväl familjebehandlars som fäder förväntas ha, har betydelse. Hur dessa roller har en betydelse går med rollteorin att se på tre olika sätt. I tema ett av studiens resultat-analys framkom det en upplevelse hos familjebehandlarna att fäderna är i en konflikt gällande vilken roll de ska inta. I tema två framkom det i stället en förvirring hos familjebehandlare vilken roll de ska inta och hur deras rollskifte synliggör föreställningar och värderingar som inte alltid överensstämmer med professionen. I tema tre framkom det att familjebehandlarna i stället intar en objektiv roll för att undvika att egna personliga åsikter blir styrande när det gäller att arbeta utifrån barnets bästa. I tema tre framkommer inte familjebehandlarnas egna föreställningar och värderingar lika tydligt som i tidigare teman. Trots familjebehandlarnas strävan efter objektivitet så ser vi drag av att de kliver in i sin individuella roll med medföljande värderingar. Dock understryker familjebehandlarna själva att detta görs med syfte att stärka barnets rätt snarare än att uttrycka sina egna föreställningar om fäderna. Ytterligare forskning kan med fördel fokusera på att inkludera ett intersektionellt perspektiv där familjebehandlarnas kön, etnicitet och ålder ställs i relation till deras sätt att inkludera fäder med kriminell bakgrund och för att synliggöra ytterligare dimensioner av existerande föreställningar. Intersektionalitetsaspekten kan även tänkas skapa en bredd utifrån den hegemoniska maskuliniteten och således ytterligare tydliggöra vart i genusordningen de kriminella fäderna befinner sig. Detta kan undersökas ur såväl ett normkritiskt genusperspektiv utifrån de kriminella fädernas föreställning om sin position som familjebehandlarnas upplevelse kring var fäderna befinner sig i hierarkin.

REFERENSLISTA

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur
- Axelsson, B., & Thylefors, I. (2018). *Arbetsgruppens psykologi: femte utgåvan*. Natur & kultur
- Blennberger, E. (2005) *Etik i socialpolitik och socialt arbete*. Studentlitteratur
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber
- Carle, J. (2006). *Socialpsykologi: Bakgrund, teorier och perspektiv*. Studentlitteratur
- Charles, P., Frankham, E., Garthe, R., Visher, C., & Kay, A. (2021). *Fathers Involvement in the First Year After Prison: Considerations for Social Work*. Hämtad den 25 mars 2022 från: <https://journals-sagepub-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1177/10497315211022806>
- Coakley, T., Washington, T. & Gruber, K. (2018). Assessing child welfare agency practices and attitudes that affect father engagement. *Journal of social service research* 44(3), 365-374. Hämtad den 18 februari 2022 från: <https://www.tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1080/01488376.2018.147628>
- Connell, R.W. (2002). *Gender: short introductions*. Polity
- Connell, R.W. (1996). *Maskuliniteter*. Daidalos
- Goffman, E. (2014). *Jaget och maskerna: En studie i vardagslivets dramatik*. Studentlitteratur
- Gřundělová, B. & Stanková, Z. (2018). The shadow father in social work with families: Barriers to whole-family working. *The british journal of social work* 2019(49), 1913–1931. Hämtad den 25 februari 2022 från: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcy110>
- Herz, M. & Johansson, T. (2011). *Maskuliniteter: Kritik, tendenser och trender*. Liber
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur
- Larsson, S & Sholberg, P. (2014). *Socialpsykologi för socialt arbete*. Studentlitteratur
- Lindgren, S (2014). Kvalitativ analys i M. Hjerm, S. Lindgren & M. Nilsson (Red.), *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys* (s. 29–43). Gleerups
- Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. Gleerups
- Muentner, L., & Charles, P. (2020). A qualitative exploration of reentry service needs: The case of fathers returning from prison. *Child & Family Social Work*. 25(S1), 63-72. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1111/cfs.12714>

- Månsson, S-A (2017). Interaktionistiska perspektiv på studiet av sociala problem – processer, karriärer och vändpunkter i A. Meeuwisse & H. Swärd (Red.), *Perspektiv på sociala problem* (s. 167–185). Natur & Kultur
- Nationalencyklopedin. (2022). Kriminell. Hämtad den 11 maj 2022 från: <https://www-ne-se.ep.bib.mdh.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/kriminell>
- Parrish, M. (2012). *Mänskligt beteende: Perspektiv inom sociala problem*. Liber
- Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. (3:e svenska utg.) Natur och Kultur.
- Reef, N., & Dirkzwager, A. (2019). Experienced Severity of Imprisonment Among Fathers and Non-Fathers. *Journal of child and family studies*. 2020(29), 1659-1668. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://link-springer-com.ep.bib.mdh.se/article/10.1007/s10826-019-01670-8>
- Rizzo, M., Sollermark, K., & Karlsson-Söderström, P. (2019). *Magelungen Heldag – En handbok om samverkan kring förändring och utveckling*. Holmbergs
- Saleh, M. (2012). Child welfare professionals' experiences in engaging fathers in services. *Child and adolescent social work journal* 2013(30), 119-137. Hämtad den 18 februari 2022 från: <https://link-springer-com.ep.bib.mdh.se/article/10.1007/s10560-012-0282-0>
- Sahlin, I (2017). Sociala problem som verklighetskonstruktioner i A. Meeuwisse & H. Swärd (Red.), *Perspektiv på sociala problem* (s. 129–149). Natur & Kultur
- SFS 1949:381. *Föräldrabalk*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453
- SFS 2018:1197. *Om Förenta nationernas konvention om barnets bästa*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197
- Skramstad, H. & Skivenes, M. (2017). Child welfare workers' views of fathers in risk assignments and planned interventions, a comparison between English and Norwegian workers. *Child & family social work journal* 22(1), 203–212. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://onlinelibrary-wiley-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1111/cfs.12220>
- Socialstyrelsen. (2018a). Barn med frihetsberövade föräldrar. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-12-54.pdf>

Socialstyrelsen. (2018b) Grundbok i BBiC - Barns behov i centrum. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-10-20.pdf>

TenEyck, M., Knox, K., & El Sayed, S. (2021). Absent Father Timing and its Impact on Adolescent and Adult Criminal Behavior. *American Journal of Criminal Justice*. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://link-springer-com.ep.bib.mdh.se/article/10.1007/s12103-021-09640-x>

Thomas, A., Smith Lee, J., Muhammed, M. & Caldwell, C. (2021). "Why Don't You Reach Out to Dad?": Involving Fathers in Therapy. *Research on Social Work Practice*. 31(8), 791-796. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://journals-sagepub-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1177/10497315211022806>

Vold Hansen, G. (2017). "Fathers in Prison" program may create a basis for desistance among Norwegian prisoners. *Journal of Offender Rehabilitation*. 56(3), 173–187. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1080/10509674.2017.1290008>

Waldo, E., Johansson, Jr. & Harold, E. (2021). Interventions with Fathers: Effective Social Work Practice for Enhancing Individual and Family Well-Being. *Research on Social Work Practice* 31(8), 791-796. Hämtad den 12 maj 2022 från: <https://journals-sagepub-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1177/10497315211047187>

Bilaga 1 – Missivbrev

Mälardalens universitet

Hälsa, vård och välfärd

Socionomprogrammet

En förfrågan om deltagande i studie

Hej!

Vi är två studenter från socionomprogrammet på Mälardalens Universitet som nu påbörjar vårt examensarbete inom socialt arbete och därmed ämnar göra en undersökning. Vi har valt att fördjupa oss i ämnet 'Arbete med fäder'.

Examensarbetets syfte är att undersöka familjebehandlares föreställningar och värderingar gällande involvering av fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser. För att genomföra undersökningen kommer semistrukturerade intervjuer med vinjettinslag ske. Intervjuerna kommer genomföras med familjebehandlare inom socialtjänstens öppenvård.

För att möjliggöra undersökningen önskar vi därför att du som har erfarenhet av familjebehandling med fäder som har ett kriminellt förflutet vill delta. Undersökningen sker på överenskommen plats under veckorna 16-17 och kommer ta cirka 45 minuter.

Undersökningen kommer genomföras utifrån de fyra forskningsetiska principerna. Deltagandet är frivilligt, konfidentiellt och kan när som helst avbrytas om du som respondent önskar. Det insamlade materialet kommer endast att hanteras av oss samt vår handledare och kommer att konfiskeras efter att uppsatsen är färdigskriven.

Västerås den 7 april 2022

Med vänlig hälsning

Elina Eriksson

Socionomstudent

Telefon: 070-432 88 93

E-post: een19008@student.mdu.se

Emma Zannin Skoglund

Socionomstudent

Telefon: 073-982 74 32

Epost: ezd19001@student.mdu.se

Handledare: Anna-Lena Almqvist

Telefon: 016- 15 37 25

E-post: anna-lena.almqvist@mdu.se

Bilaga 2 – Intervjuguide

FRÅGOR:

Basfrågor:

Hur gammal är du?

Vilken utbildning har du?

Hur länge har du varit verksam inom yrket som familjebehandlare?

Hur länge har du arbetat på nuvarande arbetsplats?

Vad är en kriminell pappa för dig?

Har du stor erfarenhet av att arbeta med fäder som har en kriminell bakgrund?

Begreppsförklaring

Kriminell bakgrund: Brott har begåtts inom den senaste 2 åren. Behöver inte vara dömd. Omfattar vir, narkotikamissbruk, kriminella handlingar.

På vilket sätt arbetar du för att involvera fäder med kriminell bakgrund i behandlande insatser? Spelar kriminalitetens art någon roll i ditt tillvägagångssätt?

Hur förhåller du dig till dina egna föreställningar och värderingar gällande fäderns bakgrund?

- Upplever du att din inställning varierar beroende på kriminalitetens karaktär?

Hur tänker du i arbetet gällande barnets bästa kontra fäderns rättigheter när det finns en kriminell bakgrund?

- Upplever du att din inställning varierar beroende på kriminalitetens karaktär?

Hur upplever du att fäder med kriminell bakgrund förhåller sig till behandlande insatser?

“Det spelar ingen roll hur länge jag gör rätt, jag kommer ändå aldrig att få chansen att vara pappa, jag kommer alltid att ses som kriminell i deras ögon”

Vad tänker du när du hör det här citatet?

- Vill du förklara? Varför? På vilket sätt?

I mötet med fäder med kriminell bakgrund, kan du då uppleva en utmärkande attityd hos fäderna?

- Om ja, hur upplever du attityden hos fäder med kriminell bakgrund? Om nej, vad beror det på?

Upplever du att det finns en skillnad hos fäder med kriminell bakgrund att aktivt delta i insatsen i förhållande till icke-kriminella fäder?

Upplever du att dina egna föreställningar och värderingar påverkar ditt arbete med kriminella fäder? - Utveckla på vilket sätt det gör eller inte gör det.